

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

Uredniška molčečnost.

G. Kr. M. Črtica »Odmev, ki ni zamrl«, žal, ne zajame, ne pritegne. Slog je le preveč razblinjen, ima premalo jasne jedrnatosti. Tudi snov je kočljiva. Obdelati bi jo bilo treba z največjo obzirnostjo. V poučnem članku se sme marsikaj reči, ker takoj sledi nauk ali svarilo, v leposlovnih oblikah pa nastanejo nevarnosti za doraščajoče čitateljice in čitatelje, ako snov ni docela primerno obdelana. »Vigred« ne sme nikoli pozabiti na svoj vzgojni smoter. Torej, oprostite in brez zamer!

Rado Sem. Nekaj bomo mogli priobčiti. Pošljite še kaj na ogled!

»Sofronetikos«. No, tak-le psevdonom je pa res izviren in se kaj krepko glasi! Tudi vsebini poslanih pesmic priznanje! »Kako dober si, Bog, kako je, usmiljeno tvoje srce!« — »Vere daj mi, Gospod!« (Nekemu molitveniku je tako imel!) — Le v celoti se oblika ne prilega vsebini, da bi bilo res vse lepo. Kazalo bi, nekaj let samo zase pisati verze, pri tem se pa pridno izobraževati. Misliti z lastno glavo in globoko čuvstvovati po svoje in vendar obče človeško, vse pa povedati z novo dozorelo besedo — to bodi cilj. Treba bo mnogo časa in skritega truda, sicer pa: pogum velja!

Tinka M. — »Prihod pomladi«. Naslov ste poudarila z dvema klicajema. To je razumljivo v tako hudi zimi. Pomlad nam je letos zaželena bolj nego lačnemu kruhu. »Kot nevesta v cvetno-belem oblacilu si prišla med nas, o pomlad!« »Venec cvetk obdaja ti glavo, v pozdrav prožiš svojo gibčno nam roko.« Tako se prične Vaša pesemca, ki se nato vleče in vleče. Ni čuda, da se bolj in bolj ponavljate. Na zadnje pa pravite: »Le jaz se te ne veselim, ob pogledu na veselje sama se solzim« itd. In vendar nič novega ne povedo ti verzi. Prav isto izraža stara narodna: »Ptički pojo, rožce cveto, moj'ga veselja nazaj več ne bo«. Koliko krajše in lepše, ali ne?!

Krista. No, zdaj vemo. Hvala za pojasnilo! Previdnost je potrebna, ker je včasih kdo že »potegnil« kako uredništvo. Kar je bilo doslej poslanih Vaših spisov, je oblikovno nedostavno, čeprav razodeva zmožnost. V prihodnje si zapomnite: pišite kot ženska, ne poskušajte se z moškimi vložnicami. Gospod Silvin Sardenko je sicer zapel »Dekliške pesmi«, toda on je že mojster.

Zvonka. Nekaj bo že. Vidi se, da ste učenka in rojakinja goriškega slavca S. Gregorčiča.

Mira. »Popotnica« pride.

Tiskovni sklad.

Prejeli smo še:

Gna. Lea Rott, Konjice	25.— Din
Rudolf Bandož, Belgija	19-50 „
Pater Evstahij, Kamnik	25.— „

	69-50 Din
Zadnji izkaz: 1509-50 „	
Skupaj: 1579-00 Din	

Iskreli »Bog plačaj!«

A. Lebar, izdajateljica »Vigredi«.

Vsebina.

R. L. T.: Bela nedelja — Tvoja prva in druga prisega	73	Anton Boštele: Sedem jagnedi	83
Dr. P. Roman Tominec, O. F. M.: O deklinški duši	74	Cvetana: Selilke	83
Uлага Drago: Sodobna usmerjenost v telesnih vajah	75	Francka Zupančič: Gospod, pripravljena sem!	84
Francka Zupančič: Velika noč	77	Golobič Lojze: Hroma	85
Cvetana: Šopek vijolic	77	Anton Boštele: Ob tihih večerih	87
Winkler V.: Bolnega dekleta pomlad	77	Brat Nardžič: Dekle z zagonetkami v očeh	87
Pavla M.: Pozdravljena trobentica!	78	Rožni dom	91
Lojze Golobič: Olgica	79	Od srca do srca	91
Francka Zupančič: Modra vijolica	82	Vigrednica-gospodinja	94
		Organizacija	96

VIGRED

DEKLIŠKI LIST

Leto VII — V Ljubljani, 1. aprila 1929 — Štev. 4

R. L. T.:

Bela nedelja — Tvoja prva in druga prisega.

Draga Dušica!

Danes se čudiš, zakaj tako nežen in nenavaden naslov. Ti bom pojasnil.

Kot bel metulj, kot bela golobica je prišla na pomladnih krilih med nas bela nedelja. Že v imenu samem je kakor pesem, kakor dih in spomin neskončne nežnosti, nedotaknjenosti, svetosti.

Svoj čas, veš Dušica, so na ta dan odlagali bela oblačila, ki so jih nosili novokrščeni od velike sobote dalje. Pozneje so v spominu na to prelepo starodavno navado vpeljali na belo nedeljo prvo sv. obhajilo.

Oboje me tako živo spominja svete prisege, ki smo jo vsi dali na dan našega krsta in na dan prvega obhajila Gospodu Jezusu.

In sedaj, detinstva leta kmalu so minula, prišla je doba prvih bojev, skušnjav, bolečin in žal tudi prvih padcev. In kolikrat trdimo vsi skesani, kleče v tistih hišicah po naših cerkvah, kjer usmiljeni mrak zakriva našo rdečico, da hočemo svoje življenje popboljšati in nič več grešiti...

Da hočemo biti zvesti, celo dolgo življenje, njegovi, njegovi...

Kako hitro pozabimo na vse lepe in visoke misli in besede, ko pride boj in preizkušnja.

Veš, Dušica, zato Ti danes pišem, da se na belo nedeljo, ki je praznik najčistejše prisege zvestobe, spomniš svojih velikih dni in obnoviš prisego, utrdiš zvestobo.

On nas ljubi, On hrepeni po sleherni duši, Njegova ljubezen je neskončna, vsa čista, vsa močna, kot zlato.

Ko boš svojo prisego ponavljala in bo Tvoja notranjost vsa v plamenu iskrene pobožnosti, se spomni tudi nevrednega hlapca Gospoda Jezusa.

Vedno v Kristusu Tvoj

R. L. T.

O dekliški duši.

(Nadaljevanje.)

Trdna in jasna načela.

Že si se odločila, da boš smotrno oblikovala svoj značaj. Dobro se zaveš važnosti tega koraka in zato vem, da so ti dobrodošla nadaljnja navodila.

Pri oblikovanju osebnosti, značaja so odločilna načela, po katerih se ravnamo. Načela pa so lahko spoznanja in sodbe, ki jih od drugih prevzamemo kot preizkušena v bojih življenja, ali pa so naše lastne izkušnje, ki so nas privedle do gotovih načel. Povsem jasno je, da morajo biti vodilna načela v popolnem soglasju z našim razumom in še z našo vestjo — sicer niso veljavna in niso dobra. Celota naših načel je naša življenjska modrost ali naš življenjski nazor.

Človek, ki nima trdnega in zdravega življenjskega naziranja, postane prej ali slej plen strasti: lastnih ali tujih — samo tisti obstane v viharjih; ki je na skalo zidal svoje življenje. Zakaj načela so kakor svetilniki na obali, ki je od čeri obdana, so kakor varni pristan.

Viri zdravih in pametnih načel so različni. Prvo podlago tvojega mišljenja ti je dala tvoja mama. Družina je namreč prvo občestvo, ki na nas vpliva in nam daje prve pojme o življenju — ker je vsaka družina nekak svet v malem — veselje, trpljenje, ljubezen in neumevanje, vse se najde v malih potezah tudi v družini. Načela, ki so nam jih dali starši s seboj na pot, so gotovo dobra in gotovo koristna ter vsega upoštevanja vredna. Res so na videz povsem preprosta, tako vsakdanja — toda pomni, sestra, da je vsa globoka in najvišja modrost vedno preprosta. Beri samo evangelij in sama se boš prepričala, da je tudi Jezus Edinorojeni iz Očeta preprosto govoril večno veljavne resnice.

Ko si jela doraščati, si se začela zanimati tudi za svet izven domače hiše. Govorila si s tujimi otroki, se z njimi igrala, dobivala si nove vtise in nove pojme, pa tudi marsičesa si se priučila.

Sedaj pa, ko si v najlepših letih razvoja, ne pozabi na to, da v tebi predvsem prevladujejo čuvstva in pa hipno občutje — zato si še posebno navezana na izkušene nasvete starejših, ki jih nikar ne zametuj. Saj so načela dozorelih ljudi, mož in žena, ki so osiveli v službi življenja, kot dragocena zapuščina, ki gre iz roda v rod. Mnogo drago kupljene modrosti je v njih. Zato vedno ceni besede in nazore svojih učiteljic, svojih odraslih prijateljic, svojega spovednika.

Kako je sloveči general Moltke poslušal besede svoje matere, kako zelo je cenil sloveči iznajditelj Alojzij Pasteur mnenje svojega očeta, ko je bilo njegovo ime že znano in slavno se je vendarle docela pokoraval nasvetom starega moža, ki je bil preprost krznar.

Pa tudi sama moraš iskati jasnosti. Saj imaš razum, saj znaš misliti, dana ti je zmožnost spoznavanja, in presojati tudi znaš. Vedno pred dejanjem vprašaj svoj razum, vprašaj pa tudi svoja čuvstva, da se boš lahko mirno odločila za to ali ono stran.

Nikoli ne pozabi na svojo vest. Tu šepeta tvoj angel varuh, tu govori Bog sam v svojih postavah in večnih naravnih zakonih, ki so vklesane v vsako človeško srce.

Dragocen in skoro neusahljiv vir življenjske modrosti so tudi knjige in resno učenje. Če bereš, beri počasi in s premislekom. Tu si lahko

obogatiš svoje znanje, svoj okus, pa tudi srce se navzame ognja za vse dobro in plemenito.

Rimski pisatelj Seneka imenuje knjige velike prijateljice in velike sovražnice. V knjigah so duhovi velikih mož in žena — pa tudi umazana srca so pisala knjige radi denarja, po naročilu, da tudi iz zlobe. Dobra knjiga ti utegne mnogo koristiti, da, utegne celo preokreniti vse življenje, slaba knjiga pa je kakor indijski strup, ki polagoma, skoro nevidno učinkuje in nazadnje sledi smrt.

Tudi življenje samo nudi človeku, ki ima odprte oči, premnogo naukov, enako tudi tuja usoda. Časopisi, ki poročajo o tem ali onem zločinu, prestopku — govore tudi tebi, sestra, o človeku, ki je zašel na slaba pota, ker načel ni in mel, ker je bilo pre malo dobre volje v njem.

Vir vseh virov, gotovost nad vse gotovosti — pa je za modrost življenja — vera. Samo enkrat do dobra preudari apostolsko veroizpoved. Skrivnosti so v njej, res je to. Toda, če potem vzameš v roke katekizem in tam iščeš pojasnila, se ti odpre nov svet. Konvertitinja dominikanka s. Regina Helena Most sama pripoveduje, kako jo je prav ta čudovita jasnost katoliškega katekizma spravila sprva v onemoglo jezo, pozneje pa pokazala pot do katoliške Cerkve, do vere. Tudi angleški pisatelj Chesterton pravi, da je v katekizmu toliko življenjske modrosti kot v nobeni drugi človeški knjigi.

Sploh mora biti vera iz katoliške verske resnice tvojim načelom prva podlaga in še krona. Zakaj vsa modrost sveta izgine pred lučjo vere. Del ameriške mladine, ki je vzgojen docela brez višjih nadnaravnih vrednot, računa samo z naravnimi dobrinami, recimo kratko, z denarjem. Samoumori, zločini, nenravni pojavi so med to mladino na dnevnem redu. Že se čujejo posamezni glasovi, ki svare pred to vzgojo, ki kličejo nazaj k pravim, večnim načelom — toda za ta rod, ki dorašča, je že prepozno. Marsikoga življenjska pot bi bila drugačna, če bi mu svetila skozi viharje strasti in človeških zablod načela vere, luč od zgoraj.

(Dalje prih.)

Uloga Drago:

Sodobna usmerjenost v telesnih vajah.

Duh časa se izpreminja, ljudje vedno drugače mislijo in drugače živijo. Zdi se mi, da je kulturno valovanje podobno večnemu popotniku, ki hodi proti neznanemu mestu. Hodi in hodi, zaide na stranpota in blodi, dokler ne najde ceste. Preden pa stopi na cesto, spozna, da je zopet zašel. Cilj njegov pa je silno daleč, kakor solnce. Tako daleč, da ne ve popotnik ali se mu je v tisoč letih približal.

* * *

Kultura telesnosti ni nič novega. Pred Kristusom so jo poznali in nekateri narodi so jo višje cenili kakor mi danes. Če vpeljujejo Nemci, Francozi in Švedsi v svoje šole dnevno telovadno uro, tedaj se samo približujejo starim grškim gimnazijam, kjer so videli v telesnih vajah pretežni del vzgoje. In da se žena danes udejstvuje v telovadbi in sportu, tudi to ni novo. Res pa je, da hoče človek dvajsetega stoletja drugače razvijati svoje sile po gibanju, kakor jih je razvijal človek devetnajstega stoletja.

Dobrih sto let že šteje gibanje na telovadnem polju. Jahn, ki ga imenujejo očeta telovadbe, je zbiral mlade fante, jih uril v plezanju, skakanju in plavanju. Uril jih je v plezanju in skakanju preko ovir in preko zaprek. Kjer pa teh ni bilo, tam je postavil prečno žrt, eno ali dve. Tako se je razvilo tekom let telo-

vadno orodje, ki mu pravimo danes drog in bradlja. Smoter Jahnove telovadbe je bil utrditi moško mladino in jo usposobiti za službo domovini. Njemu je bila telovadba nekaka priprava za vojaški stan. Kljub temu pa je vladalo veselje na Jahnovih letnih telovadiščih: vaje so bile preproste, imele so življenjsko obliko.

V poznejših letih pa je dobivala telovadba vedno bolj vojaški značaj. Okrog 1850. leta že ni bilo več razlike med vojaškimi vajami in med društveno telovadbo. Otroci in moški, — in pozneje še ženske — vsi so telovadili po vojaško. Dekleta so izvajala redovne vaje, kjer so udarjala s petami, da je bilo veselje; izvajala so vaje s palicami in vaje na bradlji; vse odsekano in vse na komando! — Nič bolje ni bilo na Francoskem, kjer ljudstvo sploh ni telovadilo, temveč samo visoki krogi. Prevladoval je balet. Ta balet pa je bil počasen in je obstojal le iz prijaznih poklonov in iz gracioznih prijemov za krila. Ko bi danes gledali take stvari, bi res ne vedeli, ali gre za res ali za šalo.

Lahko rečemo, da ni imela stara telovadba druge usmerjenosti, kakor vojaško in kvečjemu še higijensko. Danes pa vemo, da se človek mora gibati in vemo, da se mora gibati otrok otroško, dekle deklinško in fant fantovsko. Otroško telovadbo vsi poznamo; saj smo jo gojili, ko smo bili mali. To je igra. Otroško igranje, ki izvira iz notranje potrebe, daje smer moderni telovadbi. Človek se mora igrati, sicer ni zdrav. Igra zaposluje duševno in telesno stran človeka istočasno. Igra jači vez med duševnostjo in med telesnostjo. Schiller pravi: Človek je le tam cel človek, kjer se igra. V igri pozabimo na mraz, pozabimo na žejo in glad, pozabimo na križe in težave, samo veselimo se in radujemo se. V veselju, ki ga rodi igra, se spočije duh, telo pa se nehote razgiblje bolj kakor v vsaki drugi telovadbi.

Moderni telovadbi je igra izhodišče in obenem tudi smer. Vsaka telesna vaja je lahko igra, če smo »z dušo zraven«. Pri različni starosti in pri različnem spolu pa se pojavlja igra vedno v drugačni obliki. Dete v zibeli se igra samo zase in se ne zmeni za okolico. Že s tem se igra, da maha z rokami naokrog in da brca z nogami. Šolski otroci igrajo že družabne igre, odrasli pa hočejo takih, kjer merijo svoje moči in sile. Tako vidimo, da goje moški bojni sport, ki je igra odraslih: boksanje, rokoborba, sabljanje, bojne igre z žogo itd. Za dekleta in fante skupno, pa velja lahka atletika, plavanje, drsanje, smučanje, plezanje po gorah itd.

Kakšno smer še ima moderna telovadba? Rekli bi lahko — smer k naravi. Vsa telovadba naj bi bila čimbolj preprosta, vrši se naj v naravi, izvedljiva naj bo brez umetnih pripomočkov. Kaj je bolj naravno od teka in od skoka? In kaj je lepše od gozdnega teka, kjer se spusti jata zagorelih teles čez drn in strn, teče en kilometer, dva, tri — in se še ne utruji. Pljuča srkajo bogat gozdni zrak in solnce žge na kožo — kaj je bolj zdravo od gozdnega teka?

Med dekleti se je v zadnjih letih jako priljubila igra z žogo — hazena ali rokomet. Koliko veselja je v tej igri ve le tisti, ki jo je igral. In vendar je tako preprosta. Obstojata iz samih elementov lahke atletike. Pri hazeni tekamo, skačemo, mečemo žogo in jo lovimo. Resnično, ta igra je vredna, da bi jo Orlice igrale.

Videli smo, da je moderna telovadba bogata na veselju in da je bogata na zdravju. Vendar ni dovolj, da se samo veselimo v igri in da merimo svoje sile v sportu. Človek mora svoje gibanje tudi šolati in oblikovati, zakaj gibanje je govorica duše, kakor glasba. Prišli smo do ritmične, kjer ima poleg velikanske vzgojne vrednote še to dobro stran, da jo lahko uporabljamo pri prireditvah. Ritmična gimnastika je pot v umetnost. Kdo se ne spominja lepote, ki smo jo čutili, ko smo gledali Mlakarjevo »Gor čez izaro«?

* * *

Zdi se mi, da se približujejo grški časi. Tudi nekdanj so gojili boks in lahko atletiko, tudi nekdanj so imeli gimnastične zборе. Da smo blizu prave poti, nam priča še to: Priprosti narodi, ki ne poznajo ne kulture ne civilizacije, narodi, ki so zdravi v jedru, gojijo tudi bojne igre in plešejo preproste ljudske plese.

Velika noč.

Tajnosten glas velikonočnih zvonov naznanja svetu vesel epilog najžalostnejše tragedije stoletij. Velikonočni zvonovi: Himna odrešenja in miru vsem ljudem, ki se skozi sto in stoletja spominjajo daritvene žrtve na Golgati. Znamenje harmonije in vere; prijetna in sladka godba lepega, dobrega in pravičnega. Ljudje delajo danes psihologično diagnozo svojih duš; premišlujejo sami sebe, spoznavajo vtise slabosti, ki jih omadežujejo in hrepene po pokoju, ki odmeva danes v oseh mišicah toli pokojne duše...

Velika noč! ... Vzbuja se najblažja, najlepša in najčistejša čustva; v sladki duševni skupnosti žive ljudje poezijo nebeških idealov. Ona bridka tragedija spaja moči našega žioljenja; iz one tragedije izhaja svarilo človeškega odrešenja, odmev resnice in žioljenja; ona tragedija vsebuje srečen dogodek naših dni. V objemu družine, varnem zavetju naših čustev — kako sladak in prijeten velikonočni mir! Klic ljubavi vsepovsod, otira solze obupa in prevar, blaži bridkosti in trpljenje, celi rane spreobrnjene vesti in prestane borbe med žalostno vsakdanjo potrebo in plemenite težnje duha. Danes je dan duševnega prerojenja, prenovitve čustvenosti in obnovitve človeškega žioljenja...

In v to pomlad žioljenja spaja tudi narava svojo lepoto, ki se vonjava in cvetoča vzbuja iz dolgega zimskega spanja, smehljajoč se prerojenemu človeštvu.

Mirna in jasna je danes tudi moja duša, žejna pokoja; izmučena v vsakdanjosti žioljenja od moralnih kriz, notranjih bojev med dopolnilom sveta in osebkom same sebe, spoznavaje vodilno načelo, ki mora preobnoviti človeško vest.

Poje moja duša uspavanko miru in se smehlja žioljenju, ki mu je očasih ugrabila skrivoma trohico radosti...

Poje in se smehlja ta dan spomina in miru, moja duša, ukovana v spono bolesti; in v njeni pesmi in v njenem smehljaju zveni spev moje minule mladosti —

Cvetana:

Šopek vijolic.

Kot zlate zvezdice žarijo rumene lopatice iz svežega zelenja pomladnih trat. Ob poti sije belina drobnih marjetic, kot nedolžnost sama drhte v pomladanski sapici ljubke veternice.

Pohajam po baržunastih tratih, krog mene se vrstijo v pisanih vrstah hčerice pomladi. Oči jih zro, srce ne ve zanje. Misli pa vasujejo pri malem drobnem šopku vijolic, ki dehte na mojem oknu.

Cvetke z domačih trat!

S kakšnimi čuvstvi sem jih trgala pred dnevi, ko sem še pohajala po domačih logih. Z ljubeznijo in sočutjem: Sestrice moje male, delile boste mojo usodo! Sladile mi nekaj dni, a končno zvenele v tujem kraju!

Da bi mi bile večno dehteče upanje na lepšo bodočnost! — — — Vsak dan občudujem njih sladki vonj in čudovito barvo. Spomin na nepozabno domačijo veje iz modrih cvetov, ki kljub vsej skrbi klonejo uveli drug za drugim.

Vijolice, cvetke iz domačije, čaka mar tudi mene grob v tujini?

Winkler Vaclav:

Bolnega dekleta pomlad.

*Pa pojdem v zelena polja
in bom polna upa in nad,
natrgam šopek rdečih rož,
pesem zapojem v solnčnem jutru —
ose, ko bo pomlad — — —*

O moje srce je po solncu bolno — — —

*Z blede roko sem zastrla oči:
ptica pojoča čez polje leti,
z velikimi krili plašno valovi.*

*In še sem zastrla si trudno oko:
čez hribe je zarja neba prisvetila,
ptica obupno je v dol omahnila
in padla v globino, v molčečo temo — — —*

O moje srce pa hudo je bolno — — —

Pavla M.:

Pozdravljena trobentica!

V naših, od trdovratne zime skoro otrplih srcih, še ni popolnoma zamrl prvi odmev pomladnega gostolenja ščinkavčkov in strnadov. Škrjanček se šele pripravlja, da v prvem višinskem poletu zapoje veličastno himno-zahvalnico mlademu prebujenju — sočnozeleni travniki pa so že polni žarečih rumenih cvetov, ki kličejo življenje.

Trobentice so to! Ti zlati cvetovi trobijo, da odmeva do neba; ali so mar zvezdice popadale na tla? Zavzele so vse travnike — njim samim pripada prvo mesto med oznanjevalkami novega življenja — saj nosijo v sebi skrivnost tajinstvenega rojstva v pomladi...

Mladenič — bil je zelo vedoželjen — se je hotel na vsak način povzpeti iz zemlje v nebo. Vedel je, da mu svet ne more odgovoriti na tisoče vprašanj, katere mu je stavljaj; vedel pa je tudi, da bi s trenutkom vstopa v nebeško zakladnico — vse izvedel in vse znal.

Prepotoval je vse dežele od morja do morja, vtihotapljal se je v kraljestva raznih duhov, kojih skrivnostne delavnice so se nahajale v vodi, nad zemljo in pod zemljo. Vse, kar je tam videl, si je zapomnil in postal je telesno in duševno — velikan.

S samim udarcem pesti je mogel razdrobiti velikansko skalo; z močjo svojega razuma je mogel vse življenje na zemlji razdeliti ali uničiti. Postal je vsemogočen v — uničevanju — ustvariti pa ni znal niti borne travne bilke!

To ga je napravilo malodušnega, jezil se je nad seboj; toda tista neznan vroča težnja ga vkljub vsem neuspehom ni zapustila.

Počasi so tekli dnevi in dolge so bile noči, ko je potoval po svetu, brez miru in brez pokoja. Njegov pogled je bil vse dneve uprt v oblake, ponoči pa v trepetajoče zvezde nad njim. Potoval je brez miru — da — toda ne brez upanja v srcu. V roki je nosil namreč zlat ključ, katerega je bil napravil s pomočjo velikih duhov; ta ključ mu nedvomno odpre nebeška vrata — čim premaga oblake nad seboj.

Njegova modrost se ni vdala. V tih pomladni noči je prispel na najvišji svetovni vrh; tja, kamor pred njim še ni stopila človeška noga. Oddahnil se je — oblaki so viseli globoko pod njim.

Iz mehkega objema skrivnostno tihe noči so ga iztrgale velike svetle zvezde, ki so ga pozdravljale in vabile; njih brezmejna lepota ga je premamila. In glej, vse zvezde so mu poslale svoje žarke nasproti! In žarki so stvorili od nebes do mesta, kjer je stal mladenič, srebrn most. Mladenič je ostrmel in brez misli je pričel stopati po tej svetli cesti; spel je vedno višje in desnica, v kateri je držal zlati ključ, mu je od velikega pričakovanja nekoliko vzdrgetavala.

»Ne trepetaj!« ga je tedaj opomnila zvezda ob desnici.

»Ne ozri se!« mu je klicala zvezda ob levici.

»Na vse pozabi!« mu je rekla zvezda, ki je plavala pred njim.

Mladenič ni več trepetal in se ni ozrl; bil je že blizu nebeških vrat.

»Na vse pozabi!« mu je zvezda še enkrat ukazala. Mladenič je medtem že dvignil zlati ključ, da bi ga potisnil v mavrično se lesketajočo ključavnico nebeških vrat, katere je že dosegel. »Prav na vse moraš pozabiti! Pozabi zemljo, ki te je redila in domovino, ki te je vzgojila. Za vselej pozabi detinska in mladostna leta. Iz spomina si izbriši brate, sestre svoje; pozabi očeta, mater...«

Tedaj je mladeničeva roka, ki je držala ključ, strepetala in pogled, ki je bil ves čas nepremično usmerjen v nebeški cilj, se je utrnil, da še enkrat objame vse tisto, kar bi moralo postati — večno pozabljeno.

En sam, bežen trenutek je še hotel posvetiti zemeljski ljubezni... prav tisti trenutek pa ga je pahnil preko srebrnega mostu. Padal je skozi oblake in obležal nezavesten na zemlji...

Spal je dolgo. Ko se je osvestil, je prešlo vse — kot sanje — mimo njega. Samo roka je še vedno krčevito držala ključ nebeških vrat — ali ta ključ se je bil preko noči izpremenil v zlatorumeno cvetico, ki je pognala že tudi korenine v rahli pomladni zemlji — — — — —

Skrivnost, katero nam oznanjajo trobentice (nekateri jim pravijo tudi ključnice) ob svojem vsakoletnem rojstvu, napravi tudi v naših dušah preobrat — vse in vsi koprnimo po večni resnici — iščemo, vprašujemo, odgovora nam ne more dati človeški razum.

Zlati cvetovi ključnic nam kličejo vsako pomlad, naj iščemo tisti ključ, ki vodi do nebes. Ta ključ nam je mogoče najti, seveda na poti, ki vodi do nas samih, do naših src, do kraljestva naših duš! Na tej svetli poti nam je mogoče pridobivati prostorček za prostorčkom in z vsakim prostorčkom bomo bližje skrivnostni zakladnici. Nekega dne se nam bodo težka, v vseh mavričnih barvah lesketajoča vrata sama odprla in vse, kar bomo poslej še videle pred seboj, bo za nas — večna lepota!

Lojze Golobič:

Olgica.

4. Tetiva.

(Nadaljevanje.)

V večernem hladu zaliva Olgica rože. Iz posode ji skozi rešetko šumi gost dež in drami šope cvetov in zelenih grmičev. Solnce je palilo v poldnevu, da so se lističi povесili, glavice se tiho vase zaprle. Kakor neme sestre v samostanih. Olgica jim je natočila večerne rose, dahnila je vanje dušo... Privihala si je rokave, da se bele lakti polno bleste v mrak. Gibko se ji kreta telo med gredami. Nizko do rož se sklanja, boža jim lica, po imenu jih zove, pesmi jim poje. Oj, tako sladak glas lije po vrtu, človek bi dal pol življenja zanj...

Na koncu livade je obstrmel žandar Stanislav. Njegove oči žejno pijejo brhko telo prek plota:

»O, tepec, da me je zadnjikrat tvoj ukaz zmagal! Saj vem, da sem ti všeč, le toplo se je v tebi: ali bi mene ali onega... Pa jaz, bedak, sem se spustil iz boja kakor zajec; oni je ostal. Vrnem se, morda mi bo še dano, da presečem ta voz. Ti čedna grlica, da nisem prej za tebe vedel! Pa le čakaj, tičica, obisk boš imela, oj, mnogokrat! Tvoj gost pa bom jaz...«

Upognil se je pod plot in z moškim korakom krenil do nje:

»Ho deklica, kdo je videl, da roža rožam streže. Ti si kraljica teh, ki ti polnijo vrt z vonjem.«

Vedro mu zre v oči in prosi:

»Dolgo je, kar si bil zadnjikrat pri nas, Stanislav Ne šteji mi v zlo, da sem ti bila grenka. Trpela sem ono noč in v jutro me je posel gnal.«

»Za mene je bila večnost od takrat do danes. Zato sem prišel, da te zopet vidim. Danes me ne boš odgnala.«

»Ne bom te, nič mi nisi storil.«

Stanislav je utrgal rožo in jo v gumbnico obešal. Od strani je motril Olgico:

»Olgica, misliš še na onega, na Štefana?«

»Mislim, Stanislav, rada mislim.«

»Pa na mene ne? Glej moje telo, kot bi ga kiparji izklesali. Ti ni všeč?«

»Telo, telo! Imaš ga, Stanislav; Števo ima telo in dušo...«

»Vraga, kaj sem jaz brez duše!«

»Nisi, ali ne vidim je. Njegovo vidim kot svojo: v očeh jo ima, v rokah, na ustnah, povsod.«

»Le kaj boš z njegovo dušo, če je pa sam menih! Od daleč ljubi, ne upa si položiti roke na tebe. Pri taki ljubezni je mraz. Za starce je.«

»E, Stanislav, tudi Števo ima ogenj, samo zbudil ga ni še nihče. To bom jaz...«

»Glej, pri meni ga ni treba, Olgica.«

»Tam ljubim, kjer trpim. Za tvojo ljubezen ne trpim, Zato mi ni sladka.«

»Čakaj, dekle, sladka ti bo še, ko ti bo oni odletel. Grem nocoj, ker imam posel, pa še pridem...«

S trdim korakom se je okrenil proti plotu.

»Stanislav,« je gledala Olgica za njim, »veš, da si mi všeč. Na glas tajim, srce pa je za tebe; ono gladno srce, ki hoče razposajenosti, ki hoče noči. Imam dvoje src: eno je žejno duše, drugo telesa. Nekoč sem imela samo eno srce. Študent Joža, moj prvi fant, ga je prebodel z mrzlim nožem. Dolgo je bilo mrtvo kot mrzel grob. Pa se je zdramilo in se razcepilo na dvoje; in od takrat ljubi vse: dan in noč...«

Žalost se ji je razvlekla po obličju kakor siva megla:

»Oj, Joža, zakaj si me zvodil in ubil! Ti nezvesti fant! Od takrat ljubim telo, ki je polno kot tvoje, Stanislav... Za teboj, Joža, sem jih imela, joj, ne vem jim imena ne števila. V dušo ne verujem več, čeprav sem je žejna. Joža je ni imel, še mojo je izpraznil, da je kot izkopana jama. Le želja po prvem poljubu, kjer je bila še moja duša beli sneg, me tira, da grem za Števom, ki je kot dete v zibeli... Pa kaj smem za njim? On je človek, kakor ga še nisem srečala. O, ne smem, ne smem: nisem zanj, nevrednica...«

Ob lesi se sklanja grm belih vrtnic. Olgica se poslavlja:

»Tudi Tončko je razvadil prvi fant; dušo ji je zaklal in zdaj išče le telo, vriska, noči... O, bele rože, kaj nisem Tončka, ona s Smuka, ki so jo v mestu zvodili? Pa sem se zadnjič zatajila pred njo. Sem, sem, Tončka sem: Joža, Tine, Polde, Marko — in še brez števila drugih... Oj, lepi Števo, kaj veš, kdo te ljubi! Jaz, skoro cestno dekle, ki je šlo že skozi tisoč rok... Oj, bele, bele rože!«

Žalostne solze so ji ovlažile sinje oči:

»Varam človeka, ki je čisto zlato...«

Oj sestra, kaj si res še dete, da ne veš za lok, ki je tudi za te nekje skrit: morda na stezi ali na senožeti ali ob vodnjaku ali na preji? ... Ž njega prhne tetiva, ne veš kdaj, ne veš kako — in že ti kaplja kri iz srca. Nikjer ni vrat, da bi se skrila za nje, oj, sestra, nikjer: cel svet je široko odprto polje in mi otroci se igramo na njem, dokler ne zleti v nas sojena tetiva. Ni od strupa, da bi

umrli, ali bolni smo od nje za dolgo, dolgo... In ni ga zdravnika, ki bi našel lek za te rane, ni ga, ki bi celil. Le tam, oj le na onem vrtu, od katerega je švistnila tetiva, raste čudežna zel z zdravjem.

Oj sestra, Števo je dete in ne ve.

Smejal se je Tečevemu Jožetu, ki mu je v pomladnem večeru skrivaj odkrival: Dekle imam; to se pravi, dekle pri lozi. Nagelj mi je utrgala z okna, ko sem davil podiral bukev, rdeč nagelj. Oj, dekle imam. Mater, ki mi je bila do danes vse, sem pozabil ob njej... Sramoval se je Jože jasne besede, trgal jih je kot bi kral.

Števo se je rogal: »Smešno, da more človek tako poceni prodati svobodo, mater: za rdeč cvet, ki mu ga dekle utrga. Oj, jaz pa bom škrjanec pod nebom... Za mene ga ni dekleta, pa naj grem ponj na konec sveta.«

Danes pa tudi on ve, zakaj je Tečev Jože tako plašno govoril o svojem dekletu, kot bi kral. V Števu se toči neznano občutje; tesno mu je v izbi, tesno na tnalu. Še polje je dobilo stene, še loze in trtja. Sladko otožje boža dušo; nemir mu stiska prsi; čakanje nečesa nepoznanega, bogve kje rojenega, je ž njim ves dan, vso noč. Pa zopet zablodi v zapuščenost: kakor da je pred njim jesensko groblje, nad katerim veter šumi. Sam se več ne pozna, tujec si je. Samo to ve, da je v njegovih prsih toliko bogastva, da bi ga ne odgrnil, pa naj bi govoril tisoč let...

Od izleta na Smuk je v njem to neznano: »Olgica mi je srce odprla: Ljubim te, je rekla. In ti? Oj, jaz pa sem lagal: Ne še... Nikomur nisem še nikoli govoril o ljubezni. Kje so besede, da bi vanje dal svoje srce. Ni jih. Mati mi jih ni dala, kakor one o kruhu in očenašu...«

Sanjaril je, ko je vlačil razor kraj loze: »Oj, rad imam tega štrukeljčka...«

Ali tega ne bi ponovil pred njo, pa naj bi klečala pred njim; pa bil je fant, ki bi junca s pestjo porušil. Kaj mi je to, da se plašim! Še na izletu sem se šalil ž njo, kot z drugo; naraven sem bil. Zdaj pa nimam pametne besede, umetne so, neumne; ne mislim na nje, ko mi zlete iz ust. One, ki so v srcu, resnične, so skrite na dnu, ne gredo ven. Pa hudnika! Kaj bi otročaril, povedal ji bom — in potem bo mir...«

Stokrat je tako sklepal; pa ko je stal pred njo, je obnemogel. Vroč mu je bilo v lice, beseda mu je bila vsakdanja, pusta.

Nekoč je bil večer, drugačen od drugih; kakor da se toči vino po polju, po njivah, po srcih, je bilo vse opojno: ozračje, vrtovi, rože. Vse je pelo: ptiči so iz svojih nočnih gnezd žuboreli; starec je pred hišo nenadno, sredi rožnega venca vstal in zavriskal. Čuk je klujuval v svetlo okno, vasoval bi... Oj, ta večer je bil Števo težak od nemira. Prsa so mu bila kakor pod pečino.

»Nocoj ji povem. Pa če se mi prsa razpočijo! Moram; neodkrito ljubezen nositi, je pekel...«

Pred trgovino jo je našel. Srce mu tepe po grudih, da se čuje udarjanje. Dihanje mu je pretrgano, nemirno. Prsa so se vzdignila kot za težko borbo, ali železni obroč jih tišči, da se ne morejo širiti. Tesnobo čuti preko srca, davil ga. Strašno stisne Olgici roke in glej — železni obroč je počil...

»Olgica, kar si rekla ti o meni, velja tudi zate.«

»Kaj, Števo?«

»Saj veš, na izletu, ono o ljubezni...«

Obraz mu je gorel. Kri se goni iz lic v vrat, oči se mu čudno bleste:

»Vprašala si me, če je moja ljubezen do tebe močna; pa sem rekel, da je nimam še...«

»In Števo, nocoj jo imaš?«

»Imam, Olgica.«

Nežno ga Olgica objame okrog vratu:

»Ti moj dobri, dobri fant...«

V prvi sladki poljub so se spojile ustne... Pa nenadno odvijte Olgica roke od Štefanovega vratu. Težke ji padejo ob telesu. Globok molk družiti dvoje src, ki sta se izpovedali. Pa kaj ni še eno bolno, kot da je zatajilo težak greh? Oj, Olgici se je obraz potegnil v blede žalost. V očeh vre. Molči.

Plašno je Štefana zgrabilo v srcu, razveže mu besedo:

»Kaj se igraš, Olgica, ko poljubiš in molčiš! Nič ti ni do mene? Pa sem živel v tem; že od izleta. Če ti je težko, če sem zakasnil, reci! Umaknil se bom in ne bom te motil nikoli več. Solz ne morem gledati, padajo mi na srce kot pekoče kaplje; ne joči, dekle!«

Tiho, da je komaj lovil besede, je Olgica odgrinjala srce:

»Števo, ni ga še bilo, kakor si ti; joj, srečna bi bila pri tebi, ali nevredna sem... Ti si dete, ki rože na vrtu trga, jaz pa sem prebrodila luže. Števo, križal bi se, če bi vedel. Samo iz Semiča me vidiš, vsa moja dolga pot od Jureta pa ti je skrita. Pljunil bi za mano. S teboj pa bi šel moj spomin s črnimi madeži... O, molčala bi ljudem, ki so mrzel kamen, tebi ne morem, ker si duša. Udari me Števo, samo ne ljubi me, nevredne, dokler se ti ne izpovem...«

Zavezalo se ji je grlo. Grudi ji težko sopejo; divje vrže iz srca skalo:

»Števo, skoro cestna sem...«

»Molči, dekle!«

Pobledel je Števo kakor stena. Mrzel pot mu drsi po obličju. Naslonil se je na plot in v votlem glasu, ki je tuj, tuj, golči. Trga se mu beseda, kakor kamen trdo pada:

»Molči, nisem vprašal. Plemeniti ljudje pozabljajo grenke prevare, ob njih jim duše zore. Jaz pozabljam... Nocoj polagam zid med tem, kar je bilo in med tem, kar bo. Kar je onstran zidu, naj bo kakor v grob zakopano. Nikdar ne bom dvignil pokrova. Toda v srce si posadi te besede, da bodo rastle v tebi kakor mladike do groba: Od ure, ko si rekla, da me rada imaš in sem ti isto razodel jaz, je med nama sveta vez, ki je ne sme nihče utrgati; ti je ne smeš, jaz je ne smem, najmanj pa jo sme kdo tretji... Od takrat si samo moja: vsak tvoj korak je moj, tvoj pogled je moj, tvoja misel je moja. Če samo eno od tega drugam daš, potem zbogom, dekle, ukradla si mi vero za večne čase. Ni je deklice na zemlji, ki bi mi jo vrnila...«

Kakor da ga je obsijalo božje solnce, je nocoj lep njegov obraz. Obraz preroka... Olgici je greh umiti, sreča ji vre iz ust: »Števo, pozabil si mojo preteklost?«

»Nocoj smo jo zagrebli. Bodočnost le je v mojih rokah. Ali si samo moja od te ure?«

»Števo, ti dobri, dobri! Nikogar nimam že od mladosti. Samo iz tujih rok kruha prosim. Sirota sem, ki jo vsak sune kot kamen na cesti; vsak jo vara. Ti pa boš odslej edino moje: ob tebi bom rastle, ob tebi se vračala v sveto mladost. Števo, do groba sem samo tvoja, tvoja, tvoja...«

»In jaz do groba tvoj.«

V meji ptičja gnezda žubore, v večer žubore... (Dalje prihodnjich.)

Francka Zupančič:

Modra vijolica.

Kadar prodro čudesi nežnopomladnega krasu z močjo prebujenja duri zimskega spanja in razgrnejo v trepetajoči sladkosti sveto lepoto mladega življenja, se vzbudi v objetju venca upanja — zelenih srčastih lističev — prva pomladna vijolica. Iz komaj odprtih cvetnih ustec se razvije prvi vonj, nežen kakor dih, ki napaja

ves pomladen vzduh, dalje, vedno dalje, da priklíče v tisoč skritih kotičkih vonjave sosestrice.

Dehteča vijolica! Kolikim dušam si najblaženejši in najsrečnejši pomladni doživljaj! V kolikih srcih vzbujáš najslajšo cvetno ljubav, ker je tvoj vonj najsve-tejše razodetje cvetnega krasu.

Z nežnimi prsti in sklonjenega tilnika hočeš biti utrgana... Med trohnečimi, slane in mraza ožganimi listnimi mrličí, v skitem grmičevju vzcvetela je tvoja močdrina temnejša, tvoj vonj opojnejši. Tu oznanjuješ novejše čudese, pojavljene iz trohneče preteklosti in tihe, skrite skromnosti.

Dekle, kolikokrat in kako rada kloneš mlad, ponosen tilnik trgajoč vijolice! Si pa že prisluškovala kdaj vonjavi govora utrgane cvetlične duše? Kaj ti še-peče? ... »Ponižnost — skromnost!« ... Nje modra očesca zro globoko, globoko v tvoje srce. O, da se res upogneš, opravljajoč življenja najskromnejša dela, da postaneš vijolica, v skitem koticu cvetoča in usahla, a toli krepostnega srca! Bodi vijolica, ki jo bo po minljivem zemskem življenju nadahnil Gospod z nebeškim vonjem in jo kakor moder drag kamen uvrstil v večno čast.

Blagor ponižnim, ker milost božja bo večno zelenela na njih poti in njihovi dušni zakladi bodo najdragocenejši dragulji nebeških zakladnic.

Anton Boštele:

Sedem jagnedi.

Rjava pot napeta v breg. V meji poganja teloh in čmrlji brnijo.

Pogled romarja se odpira v daljave, v čadu toneče.

Občutje velikega tedna, zimske žalosti prehajajoče v prvo pomlad.

Vrh hriba je kakor lobanja: okrogel in gol.

Samo sedem vitkih jagnedi roma v sklenjeni vrsti po pobočju v nebo.

Sedem nemih klicarjev, sedem vročih prošenj...

Prva prošnja: da bi zemlja rodila.

Druga prošnja: da bi gorica vzbrstela.

Tretji klicar: tiha žalost na meji potujčene zemlje ob Muri in Dravi in Soči.

Četrto drevo: da bi vsi griči ozcveteli.

Peti jagned: da bi še srca pognala v radostne zarje.

Šesta roka: vstajenje narave in svežost duha!

Sedmi klicar in prošnjik: da bi še nebogljeni, nerazumevani in nepoznani našel svoj mir in svoj amen.

Sedem jagnedi, sedem rok do neba!

Sedem romarjev v sklenjeni vrsti na hribu, ki je kakor lobanja okrogel, za-goneten in gol!

Cvetana:

Selilke.

Preko zelenih livad, preko obdelanega polja, nad šumečimi gozdovi in čez trate, s pisanim cvetjem posute, plove v resnem pomladnem jutru roj krilatih pevcev. Vračajo se — — —

Kaj so rože s tujih trat? Kaj je pomlad brez doma?

Pod znanimi krovi grade lastovice varna gnezdeca, pod znanim grmom od-pira vijolica dehtečo čašo solnčnim poljubom.

V domačiji je sreča, to čuti vse. Zato pa je tako bridko človeku, ako mora zapustiti svoj ljubi rojstni kraj. Brez toplote je njemu čar pomladnega solnca, brez vonja rože tujih trat in ptičje petje v tujini zanj nima sladkosti.

V vsako hišo Vigred!

Gospod, pripravljena sem!

Košček poti smo že skupno prepotovale v duhu; skozi tihe, zimske dni nas je privedla do pevajočih noči pomladi, mimo brstečega žitnega polja do vrat aleluja donečega velikonočnega dne.

Vprašaj se sedajle, ali v tem času nisi nikdar pozabila svojega angela, nikdar ne tihe, a jasne poti dolžnosti in nisi pozabila negovati vrtilčka svojega srca? Ne senči tvojega mladega pogleda še nikaka senca; ali ne trepeče v njem nikak skrit plamen, da bi se ti oko prestrašeno povesilo pod globokoresnim pogledom tvoje matere? ... Velika noč! ... Vstajenje! Kako doni to odrešujoče, daleč od hrupnega sveta in nebeško blaženo ... Vstajenje! Tako mogočna je ta beseda, da čuti v nje zvoku tudi najtrudnejša duša večne peroti in čuti, da je tudi zanjo blažena ura vstajenja. Toda ... morda smo le prehitro pozabile temne, težke teže križa pred Veliko nočjo, prehitro pozabile trnjevega velikega petka in tako upanja prazne sobotne noči. O, da, že v veliki petek sveti prvi jutranji žarek velikonočnega solnca in zastira krvorodeče rane Gospoda z milostipolno tolažbo: Vse grenko, zaničevanje, trpljenje in smrt ni konec življenja, ampak vstajenje!

Kako brez vsake pravičnosti in smisla bi bil veliki petek brez velikonočnega dne! Kako bi prenesli v življenju toliko težav brez upanja na nebesa? Še revnejše od najskromnejše cvetke ob cesti in najmanjše mušice bi bilo naše življenje, brezmočno in smešno bi bilo naše prizadevanje za dobrim. Toda ni tako. Trpljenje, ki te čaka prej ali slej na tvoji življenski poti, ni neizprosna, sovražna usoda, ampak božji poslanec, je tvoj potni list v blažene rajске vrtove in k Odrešeniku, katerega velikonočni dan se je tudi porodil šele po ran polnih bolečinah velikega petka, zmagoslavne tepote dan!

Morda si že sredi temnega trpljenja, morda se bori tvoje hofenje in tvoja bojazen skozi fisoč Oljsko-gornih samot volji Očetovi naproti. Da, morda ti celo ravno sedaj teše usoda težek, velik križ, ki ti je določen od vekomaj. Samo kako ga boš nosila, je odvisno od moči tvoje duše, od volje tvoje vere, ker smo svobodni otroci božji in naši prosti volji ne gospoduje niti Bog, ne v pogubo in ne v blaženost. Lahko prenašaš svojo bol z mrmranjem, kletvicami, upiranjem, jadikovanjem. Lahko jo pa tudi prenašaš v globokoponižni molitvi, močna in srčna ob roki Simona iz Cirene. To ose je od tebe same odvisno.

Glej, mnogovrstne, kakor je življenje, odmerja Bog svoje križe, svoje kraljevske krone za večnost. Morda je pri tebi veliko razočaranje, bodisi na ljudeh ali v poklicu, morda izdana ali pokopana ljubezen, ali pa tudi lahko dolgo hiranje, zapuščenost ali slovo od najljubših: ah, tako mnogovrstni so križi in ne vemo imena jasnemu. Eno pa je gotovo: Bog ti ne da večjega, kot ga lahko nosiš. On pozna bolje od tebe meje tvoje zmoglosti, malenkost tvoje moči. In če včasih v temnih urah misliš, da je tako težko, da omahuješ pod težo križa, da nihče nima težjega od tvojega ..., poglej okrog! Toda odprtih oči! In osramočena boš videla, da nisi sama: velike množice tebi enakih neso svoj križ na Golgato, na levi, na desni, spredaj, zadaj, in kamorkoli obrneš pogled v življenje, te pozdravljajo križ in trnja okrovaljena čela onih, ki ga neso. Niti eno srce, ki bije, ne bo smelo vstopiti v velikonočne rajске vrtove brez ranjenih ram od teže križa. — Otroci sveta nočejo ničesar vedeti o bolesti in križu. Rajši še prodajo dušo divjim demonom, ubijajo drugih mir in blaženost, da bolj gotovo ne pridejo v dotik z lesenimi bruni križa. In kaj so pridobili? Ali ni prav za prav beg pred trpljenjem še bolestnejši kot tiha, ponižna in s pogledom otrok božjih prenašajoča bol? V trenutku, ko lahko rečeš »Jezus, v tvojem imenu hočem trpeti,« si si že pridobila Simona iz Cirene, Boga samega. In če bi vedela, duša, kako obilico blagoslova in milosti rose take besede darovanja nad ubogo zemljo, nikdar več ne bi tožila v bolesti.

Velika noč ... Vstajenje! Naj ti ne bode le dan vijolice in pomladne radosti, ampak tudi dan tihe zbranosti in neomajnih misli: »Gospod, pripravljena sem sprejeti križ, kakršnega mi pošlješ!« In to je poživljajoči dež cveticam v tvojem srčnem vrtilčku, jim je blagoslov, da vzcveto še lepše in bujnejše, pozlati in okrepi še bolj tvoje klasje, ti da vpogled v bolest drugih, v potrebe in radosti tvoje okolice in je pokojajoln za lastne tvoje želje in upe. Čutila boš od tega trenutka, da vse hudo, ki te zadene, ne more več voditi nizdol v obup, ampak le kvišku k neugasljivi velikonočni luči večne radosti. Vsak križ-noseči je nazadnje nosilec krone: ne one krone, ki jo ugrablja smrt ali pohodi zaničevanje v prahu, ampak nosilec one mogočne krone, ki nas vodi čez vse grozote in trpljenje do neizrečene sladkosti.

Zato, duša, nosi svoj križ, kakor nosi nebo zvezde. Čim globlje ti zajedajo življenje rane in težave, tem lepše ti zasije enkrat solnce večne blaženosti.

*

Hroma.

Od sedmih let ji sedi v nogah bolezen in ne izleze več iz njih: zagrizla se je v kosti in gloda mozeg. Skoz beli dan in skoz črno noč: gloda, gloda... Zolt gnoj izmetava skozi široke rane v krpe.

»Kostna jetika!« jo je obsodil zdravnik na smrt. Se je mrklo dostavil: »Noge pod žago ali v desetletno umiranje!«

»V umiranje!« je deklica zaplakala. In voz jo je odpeljal na domačo posteljo — — —

Pa je bila Štefica nekoč ribica v zeleni vodi: zdrava, živa. Lepo dete, da so kume v selu vedele: Umrlo bo od lepote in žive krvi; ne bo vide'o dvajsetih let. Ej, kadar je zažgolela v igri in pesmi, je vse prislunnilo: ljudje, ptice in drevje; tako ne poje človek, čudežna tičica poje, ki se je v nebo zamaknila. In ko so te njene sinje oči, večno mokre, večno srečne, zaprosile, si dal, pa ako si šel v polnoč iz zemlje grebst. Zlato dete, Štefica.

Sinil je tepežni dan. Ves mesec je štela: še trideset noči ležem spat, še deset, še pet — in nič več. Oj, nič več, ker to noč ne bom zaprla oči, da ne preslišim petelina. Rano v jutro, da me mama ne spazi, zlezem na okno, po brajdi na kamen. In potlej frrr — zletim k Paščevim tepežkat. Tam dajo orehov, lešnikov, jabolk in groš. Samo tam tako. Potem se zopet vrnem po rogovili nazaj. Mama ne bo vedela za moje tepežkanje...

Štefica čaka jutra. Dolga večnost se vleče skozi njeno glavo. Vročina se ji kuha v krvi, strah, nemir; znoj ji moči celo telesce. Pa petelin zapoje. Srce ji plašno vzdrliti: ali mama spi? Primakne ji uho do glave, oj mama spi. V tej z znojem napojeni obleki tiplje po prstih do okna; v brajdo zleze, grabi za privez, za veje. Ze stoji na mrzlih zimskih tleh. Ni belega plašča, le listje od vetrov v blato zalito, se je sprijelo, zledenilo. K Paščevim zleti. Z mlado šibo udari po vratih:

»Teta, teta!«

Nič. S premrlimi prsti strže v hrapave deske.

»Oj, tetka, oj, tetka!«

V sobi se vzdrami luč. Skozi okno plaho jekne:

»Kdo gloda vrata?«

»Štefica, tetka.«

»O, Štefiček, štrukeljček! Kaj te ne bo volk ali črna ciganica?« brblja teta, ko drsa v vežo do vrat. »oj, le nofer, srce, da se ti led ne napravi v ustih.«

»Rešite se, rešite se, siva brada, polna košara denarja...«

Štefici lete besede iz ust, s šibo tepe po stari teti.

»O, zato si prišla, ti tičica! Rana si, ali tebi bi o polnoči odprla. Pa kaj bi?«

»Vsega, teta, Vi imate vsega.«

V staro škrinjo seže teta in natrese Štefici jabolk, orehov, lešnikov, v roko ji stisne groš.

»Hočeš še? Je vse?«

»Je.«

Vnovič zleti Štefica po vasi. Po brajdi se pne kot po stopnicah. Mati zvesto spi. Štefica položi darove tesno k sebi in jih odene. Roka leži na orehah na grošu... V glavi ji ni prav: kljuje jo nekaj v sencih, mraz ji leze po kosteh, struže po njih, vse telo se stresa. Desna noga ji je kakor v vreli vodi; kri čuti, kako divja v njej. Štefica v snu ječi:

V pozno jutro, ko se mati prebudi, vidi poleg Štefice darove, katere z roko nežno pokriva čuje drhtečo prošnjo:

»Rešite se, rešite se!«

»Kaj ti je, dete?«

»Rešite se!«

Štefica gori. Noga ji strašno nabreka; modra in rdeča barva se riše po njej...

In tako se začneja Štefičina žalostna povest. Desna noga ji je narasla za dve levi. Kuhale so žene po selu čudežne zeli, zavijale vanje nogo, križale z blagoslovljenim ključem, trikrat pomočenim v sveto vodo, zagonefne besede mrmrale, zagovarjale — vse nič. Noga se širi, širi. Dete joče, ne vidi več rodne matere. Tedaj ji je sosed rakev iztesal Paščevo teta je belo obleko vrezala za na noč... Vsi so čakali, da srce v poslednje udari; pa ni: počila je noga, izlil se je gnoj. Od one noči teče, teče. Odprla se je druga noga, zazevala roka, iz vseh se gnoj cedi. Ze od sedmih let.

Danes pa jih šteje štirinajst.

Ze od sedmih let gleda skozi okno pomlad in poletje in zimo. Samo skozi okno. Gleda one, s katerimi je v igri rasla. Na tnalu se love po kladah, skrivajo se, iščejo. Tudi Polde, kralj, in nova kraljica Marica. Prej je bila Štefica kraljica; orehov je nosila kralju, maslenca, zdaj on več ne ve zanjo. Pozabil je bolno sestrico. Pa ko bo zdrava, bo prišel vnovič v belih bregašah, v hodni srajci, pas čez ledja in bo pod oknom zažvižgal:

»Kraljica, vstani, Tvoj kralj je prišel po te. Obleci se v belo, pa pečo si daj na glavo, v svate gremo...«

Oj, Polde je najlepši fant v selu; zelen klobuk, pero na njem; na orglice zna. Vsi molče, ko on zavrísne, vsi čakajo, da on začne pesem. Glej, ti mladi ljudje rastejo, v oči jim lega resnoba. Le ona gleda kakor zločinec iz ječe. Pa kaj je ubijala iz gostih šum? Kaj je krivo prisegla? Le matere ni prosila v tepežnje jutro... Pa tako težka šiba: Solnce gleda le skozi okno; za gnezda kosov in brinjek ne ve; zajci iz rdeče detelje shodijo in se v lozi zgube. Nihče jih ne pestuje več. Greda na vrtu je usahnila. Kdo ji priliva vode, kdo jo pleve? Nihče. V šolo bi šla, v skrivnost knjige bi utonila. O, zdaj pa samo strmi skozi okno od jutra v večer. Le srce ji roma na vrt, do loze, v modro nebo. O, saj ni res. Srce je zaprto v tesnih prsah, ne sme ven. Ponoči sniva Štefica, da se igra s Poldetom, kraljem; vsaj v snu živi. Pa sine jutro in vidi, da je laž: hroma je, v ječi je...

Mrak leze v rupe in drage in žlote, tam na viseči njivi pa Polde ruši krhko deteljo. Negotov mu je mah, kosa mahedravo pleše po zelenju. Celi šopi trave se spodvijajo pod koso, zato kosa dvakrat plava po istem mestu; detelja prši na vse strani, brez reda. Kosi pa le! Saj je Polde skoro že fant, petnajst let nosi s seboj... Klobuk mu je zlezal na levo uho, tako zleze vsem, ki so fantje. Šola že visi na steni, igre na tnalu že dolgo ni več, nihče ne drži šibe nad njim. V njem se je ono občutje iz prve dobe nekje izgubilo, sanje so se sesule, še dolgo so mu oči spregledale v veliki svet...

Dokosil je do grive; iz oselnika izvlече oslo, podpre kosišče ob škornje in že mu osla drsi po kosi, da poje daleč v večerno senožet. Vesel je Polde večera in vonja svežih trav in pobožnega zvona, ki se je tam na podružnici zamajal. Ko odmoli, zavríska iz polnih pljuč.

Štefica sloni na oknu, oko ji tone v senožet:

»Oj, Polde, moj kralj s tnal, kaj se še poznamo? Jaz tebe še, ali ti mene ne več. Ti se upreš z nogo v kamen in si zid; velik si, lep si; jaz pa čepim pri oknu, bolno pišče. Ne morem ven; peruti so se mi zlomile. Ko sem bila dete, so me k postelji privezali, da ne bi pobegla v vas; takrat sem pregrizla vazel in po brajdi — frrr! Zdaj ne morem. Tudi brajde ni več, globoko je do tal, mrzel kamen raste namesto trte... Pa ne vem, kaj me k tebi zove, Polde. Kaj si ti več kot drugi? Saj zunaj senožeti dišijo, čebele veslajo iz panjev, rojijo, na izlete lete, selijo se. Metulji hodijo k rožam v vas. Ptiči poletajo iz gnezd, romajo na tuje. Cel svet je njihov, moje je samo to okno. To tnal vidim s kladami in malo preko kašče, tja na vrtove, to je ves moj svet. Morala bi si želeti tega polja zunaj, teh ptičjih peruti. Pa ne! Želim si: Polde naj pride pod moje okno; pa če je tih kakor grob, le da ga gledam... Pa kaj vem, zakaj. Moj kralj, morda bi se mi ob tebi rane zarasle. Tam se mu ruši pod koso, kakor da je velik. Pa kaj ni velik. O, je. Tolika bi bila jaz, da sem zunaj, da rastem s pomladjo, s poletjem, kakor on. Joj, jaz pa sem ujetnica, ta tesnoba me duši, da sem stisniena v kup žalosti...

S polja se vrača Marica. Na glavi ji čepi jerbas s kuhinjskim posodjem. Iz las ji raste rdeča vrtnica.

»Ho, Marica, dekle z jerbasom!«

»In ti dečko s koso. Naglo ti pada; pol ure še in gola bo. Močan si, Polde.«

»Moram biti, imam leta. Še pet — in oblečem sivo suktno in bajonet za pas.«

Podstavil je kosišče pod lakti, toplo motri Marico. Ona sname jerbas in ga na plot prisloni.

»Marica, ugameš, kaj imam?«

»Kdo bi uganil? Sto stvari imaš...«

»Svilen robčič.«

Marica vzdhrhti:

»Od katere?«

»Sam sem ga kupil...«

»Za koga?«

Deklici trepečejo ži'e, jerbas ji zdrsne na tla. Nič se ne meni zanj, le ene besede čaka.

»Za te, srce... Pa rožo vidim v laseh, daj mi jo!«

»Na, Polde.«

V Marici poje duša. Polde pa nese rožo do ust...

Štefica strmi skozi okno:

»Kraljica Marica daje rožo Poldetu... Zakaj? Nekaj me gloda v nedrih, doslej me je le v kosteh. Zakaj si mu utrgala rožo? Polde rožo poljubi in gleda Marico tako, oj tako zvesto...«

Padla ji je rjuha z oči, ki je skrivala ta svet od njenega otroškega. Zdaj vidi. Mladost je legla v grob; kakor bi rožo podkosil... Zrušilo se je na en mah vse; ogromne stavbe, v sanjah zgrajene, leže v prahu. Slepec je spregledal: vidi, vidi. Oj, nekaj se je v nedrih utrgalo, zrušilo:

»Ljubim, ljubim... Tudi Marica ljubi — istega...«

Tnal se je v neskončnost sprostrlo, kašča se je znižala, za njo šumi široko polje do sivega neba se maje bilje. Svet nima mej, nekam so se razlezele. Brez konca je vse.

Do tja potujejo njene sanje. Ljubezen ne pozna časa, ne mej ne gore ne vode. Na belih perutih leti.

»Ljubim...«

Utrgalo se ji je grenko v srcu:

»Marica, pusti ga, moj kralj je.«

Zlezla je na okno: ven hoče, tja na senožet. Pa ne more.

»O, saj ne morem. Kaj boš z mano, Polde! Ne mogla bi nositi jerbasa na polje...

Samo žalost bi imel pri meni. Le ostani, Marica, ki si bila kraljica za meno; umaknem se. Ne smem ljubiti: noga je hroma, tudi srce mora ohrometi, umreti. Nimam pravice.

Zivo srce imam kot Marica, pa moje je brez pravice. Le umirati smem deset let. Pa saj ne bo več dolgo: tri leta še. In potlej v grob. O, do tega imam pravico, le do tega; nihče mi je ne vzame...«

Polde se v razgovoru bliža Marici. Že stoji kraj plota, Marico drži za roke; dvoje mladih duš molči. Pa se dekle zave in odtegne roke. Polde dvigne jerbasa in ga da Marici na glavo. Naglo se sklone in ji ukrade poljub z oči...

Od okna se razleže pretresljiv krik:

»Pusti, ne smeš, ne smeš...«

V trdi žalosti se vzpne Štefica na okno, roke v prazno sprostre:

»Ne smeš, ne —«

Na g'avo se zruši skozi okno tja na mrzel kamen...

Mrzel kamen je rdeč, rdeč...

Senožet pa poje: ljubim, ljubim, ljubim...

Anton Boštele:

Ob tihih večerih.

*Ob tihih večerih,
ko zarja ugaša
in gaje prepleta
vijolična senca,*

*ko duša postaja
na stezah samotnih
in se potaplja
v tajne globine,*

*ko srca drhtijo
v večernem zvonjenju,
ko so misli vse bele
in sladke ko mamina roka,*

takrat sem ti blizu.

*Rokó bi ti prožil
in segel v desnico,
v oči bi ti gledal
in nič ne govoril —
ljubezen je nema.*

*Toda med nama
je stena prostora;
le misli se vzpenjajo
v mavričnem loku
in čustva gorijo
ko zarje pojoče
ob tihih večerih.*

Brat Nardžič:

Dekle z zagonetkami v očeh.

(Nadaljevanje.)

Po večerji je pa stopil samostanski predstojnik k misijonarju in mu dejal, da ves prihodnji teden ni dela zanj. Naj si vzame počitnice in jih preživi, kjer ga je volja.

Komaj je predstojnik dogovoril, je bil misijonarjev sklep tak: Na vse zgodaj zjutraj z romarji od Sv. Janeza nazaj k župniku Primožiču.

Z dnem vred so se odpravili na pot k Sv. Janezu: stara gospa, Andruška, Danica in misijonar. Lepo je bilo jutro in vožnja prijetna.

Gospod Vinko je prežal na primerno priliko, da izzove nadaljevanje sinoči pretrgane zgodbe. Danica je bila redkobesedna in je skoraj plašno gledala v svet. Ali je noč slabo prespala, ali je spomin sinoči nanovo preživljene preteklosti — tako nenavadne in strašne — težil nad njo?

Malomarno je segla po knjigi, ki ji jo je bila kupila stara gospa za spomin na božji poti. »Žena z zaprtimi očmi«. Zatopila se je v branje in misijonar je izvlekel brevir.

Tako je minila urica časa.

Misijonar je prenehal in odložil molitveno knjigo.

Danica je živahno vzkliknila:

Ta povest je nekoliko podobna moji. Samo nekoliko, pravim.«

»Čakaj, da se spomnim. Knjiga mi je znana. Vendar se ne morem domisliti, kje bi bila podobnost.«

Danica se je nasmejala.

»Ponavljam, samo nekoliko. Podobnost je seveda vse bolj jasna meni. Sicer se pa začinja vse bolj v nadaljnjem poteku moje povesti, ki ga vam še nisem povedala.«

»Pa nadaljui!«

»Naj pa bo.« Zjutraj po oni grenki noči sem bila do dna duše obupana, telesno pa do onemoglosti izčrpana. Zbudila, bolje rečeno, zavedla sem se prej nego oče. Z grozo sem strmela vanj, kdaj se bo zbudil in kaj bo storil.

Končno se je zganil. Trudno se je oziral okrog, motril zdaj mene, zdaj svojo obleko na sebi, razmišljal. Nazadnje se je molče dvignil, obstal pred menoj, zaplakal, me poljubil in odšel.

Nov občutek me je prešinil. Kesa se, sram ga je. Dobro srce ima, a je slabič. Moja naloga bo, da mu pomagam do nove moči.

Sredi takih misli, ki so mi dajale poguma in so me delale močno, sem zaspala. Dolgo se nisem prebudila in spanje me je okrepcalo. Z vso skrbjo sem uredila sobico, da bi oče ob povratku našel prijeten dom. Moj najodločnejši sklep je bil: nocoj ga moram pregovoriti, da se izseliva. Ali — ali!

Oče se je vrnil zelo pozno — zopet pijan. Ne sam. Gospodinja je bila ž njim in se zlohотно krohotala. Kolovratila sta po stopnicah in z grozo sem pričakovala, kdaj pride oče do vrat svoje sobe, kjer sem vse popoldne tako nestrpno hrepenela po njem. Toda ženska ga je potisnila v drugo, prazno sobo, sam Bog ve, zakaj. Zaloputnila je vrata in prišla trkat k meni. Še se je krohotala in klicala večerjat.

Trenutno se je izpreverilo v meni. Ves obup je izginil, vsa žalost me je pustila, dvignilo se je pa nekaj, kakor globoko užaljen ponos. Čisto mirno sem šla v obednico in z lahkoto jedla. Za vse zlohотne, zelenkasto svetle poglede ostudne ženske se nisem zmenila. Ko sem povečerjala, sem v naglici pospravila svoje reči — mnogo itak nisem imela — in sem odšla na cesto.

Kam? Nisem vedela. Ali eno mi je bilo jasno: ta mož zopet ni moj oče in ne bo nikoli več. Hodila sem in hodila. Niti okolice nisem opazovala. Končno sem se utrudila in začela razmišljati o svoji usodi. Nenadoma začujem znano govorico, dve gospe sta se pogovarjali po italijanski. Ustavila sem se in ju nagovorila. Podrobnosti niso zajemljive, zato naj povem samo še to, da sem po njuninem posredovanju dobila službo sobarice pri italijanskem zdravniku. Kakor ona v povesti: »Žena z zaprtimi očmi«. Ime sem tudi morala spremeniti. Izdala sem se za Italijanko in rekla, da mi je ime Marija. Nisem se mogla domisliti, kaj drugega naj bi moje ime pomenilo v italijanskem jeziku.«

»Kako pa z očetom?« je vprašal misijonar.

»Komaj vem, kaj reči. Drugi dan nove službe sem pisala mami dolgo pismo. V dobrem mesecu sem prejela od tuje roke sporočilo, da mi je mama dva dni pred prihodom mojega pisma umrla. Bilo mi je neizrekljivo hudo. Vendar sem bila vesela, da je umrla, preden je brala moje pismo. Sicer bi

si morala do smrti očitati, da sem ji jaz z onim pisanjem pospešila pot v grob. Tako sem ostala popolnoma sama.«

»Ali si očeta obvestila o mamini smrti? «

»Da. Zavoljo mame sem se odločila, da ga še enkrat obiščem. Našla sem ga pri večerji, napol pijanega. Ona ženska mu je sedela nasproti. Z zanimanjem se je ozrl po meni, toda izmaknil pogled pod pritiskom ženskinih strupenih oči. Ko sem mu povedala o mamini smrti, se je za hip zamislil, toda že je ženska zagodrnjala. Samo z roko je zamahnil proti meni. To mi je zadostovalo in brez slovesa sem odšla. Nič ne vem, zakaj mi ni bilo hudo. Imela sem čisto poseben vtis, da se vračam od pogreba, kjer je bil zakopan mož, ki je bil zoper mojo voljo moj oče. Srce mi je čutilo, da je oproščeno težke more, občutek svobode in prostosti me je prešinil. Niti na mamo nisem več mnogo mislila. Sploh sem postala trda napram nežnim in mehkim čustvom. Pri zdravnikovih je bilo veselo življenje. Ob večerih smo imeli večinoma živahno in zabavno italijansko družbo, ki je delala kratek čas mladi gospe, ko je imel mož opraviti z bolniki v uradu in privatnih hišah. Tako sem se dosti hitro vživela v nove razmere in živela kot je živela moja okolica.«

Prenehala je in oko ji je komaj vidno zagorelo v tajnem ognju. Misijonar ga ni prezrl in je vprašujoče razbiral v njem. Za hip mu je deklica postala uganka. Toda vsa žalostna zgodba mladega življenja je strmela vanj s tako silo, da se je umaknilo iz duše vse drugo, samo odkrito sočutje je prevladalo v njem.

Molk. —

Danica je spet odprla knjigo, dočim je misijonar nemoteno tkal svoje misli.

»Kakšne načrte imaš za prihodnost?« je nenadoma vprašal.

»Načrte? Nič ne delam načrtov. Nekaj časa ostanem še pri Ivanki, potem se bo dobila nova služba. To se bo zgodilo samo ob sebi brez posebnega načrta.«

Misijonar je pomolčal. Ali bi se ne dalo iz te mlade, tako nadarjene deklice narediti kaj več nego sobarico?

»Ali si glasbo kaj resneje študirala?«

»Nikoli. Ni bilo sredstev. Kar sem se naučila peti doma in v društvih.« Zopet odmor, poln razmišljanja.

»Ali bi hotela sedaj študirati?«

Dolg, nujno vprašujoč in obenem očitajoč pogled se je uprl vanj. Skoraj užaljeno je odgovorila.

»Upam, da se ne norčujete iz mene...«

»Niti na misel mi ne pride, Danica. Čudim se, da ti je misel tako silno nova. Amerika je dežela neomejenih možnosti, pravijo. Sploh pa...«

Uporno je zamahnila.

»Naj pravijo. Zase vem, da sem že zdavnaj prenehala staviti gradove v oblake. Preveč se mi jih je že podrlo...«

Čudna trpkost je zvenela iz odgovora, da je zaboletelo.

»Nič gradov v oblake, Danica! Ostaniva na trdnih tleh! Odgovori mi na vprašanje, ali bi hotela študirati glasbo?«

»Če bi hotela? Rada! Toda ne vidim najmanjše možnosti.«

»Možnost, Danica, lahko preskrbi Bog. Zakaj bi ga ne prosila oba, ti in jaz? Dosti si prestala, zakaj bi ne imel Bog tudi kaj dobrega zate?«

Zagledala se je skozi okno v daljavo. Dolgo ni odgovorila.

»Da bi tu v Ameriki študirala? Nikoli se mi ni kaj takega sanjalo. Angleščine ne obvladam. In tako dolgo se mi že zdi, kar sem odložila zadnjo učno knjigo. Zdravja tudi ni mnogo. Moji živci niso za šolo. In končno...«

Nujno jo je prekinil.

»In končno, dekle, vse to je za tvoj slučaj en sam prazen strah. Toda o tem bova še govorila, če Bog da. Eno bi ti pa rad kar takoj dopovedal. Če hočeš nekaj doseči, mora biti v tebi vsaj malo junakinje. Ž drugo besedo, težav se nikar ne ustraši. Danica, ali bi ne mogla tudi ti za nekaj časa postati — žena z zaprtimi očmi?«

Zelo zagonetno ga je pogledala. Le polagoma je izluščila jedro pomena iz njegovih besed. Bridko se je nasmehnila.

»Gospod, junakinje so v romanih. V življenju srečujem zgolj ljudi z odprtimi očmi. In taka sem jaz. Težko, da bi mogla imeti kdaj zaprte oči — razen na mrtvaškem odru...«

Sedaj je bila na misijonarju vrsta, da ni razumel. Zopet je odjeknilo iz deključinih besed neprijetno nasprotje njene zagonetne notranjosti. Kako drugačno se je kazalo, kadar je pela in se je njeno oko smejalo v svet tako neskaljeno in otroško zaupno, kako trpko je pa zazvenelo iz njenih besed, če je govorila o življenju!

Na tihem si je rekel: Če bi jaz kedaj pisal povest o tem dekletu, bi ne bil v zadregi za naslov. Takole bi napisal: Dekle z zagonetkami v očeh — —

Pomisli je, brez boja ne pojde. Ako se odločim, da poizkusim speljati Daničino življenjsko pot v novo smer, utegnem doživeti poraz. Toda za človeško bitje gre, kakršnega ne srečaš vsak dan... In končno — ali ne gre tudi za dušo? Kdo ve?

In je dokončal trdni sklep: Naj me tudi čaka boj — vzamem ga nase. Danica je brala, misijonar je razmišljal.

»O svoji boleznimi mi še nisi povedala«, jo je prekinil.

»Moje noge mislite?«

»Povej mi, kaj je ž njimi.«

»Osem ali devet let mi je bilo, ko sem padla na cesti. Koleno sem si pobila. Bolelo me je, pa sem spretno skrivala pred mamo. Ali noga mi je slaba in ponovno sem padla. Še drugo nogo sem si pobila. Ni šlo več brez zdravnika. Zdravili so me z elektriko, z vodo, s solncem in ne vem, s čim še. Vendar so posledice ostale. Noga je za vedno oslabiljena. Hodim, pa včasih težko. In pravijo, da vpliva na celotni živčni sistem, da se včasih ne počutim dobro.«

In se je spet poglobila v knjigo.

Kljub vsemu je misijonar snoval svoje načrte. Zazdelo se mu je, da je Danica poleg njega kakor slabotno dete, vse drobceno in neobgleno, toda od Previdnosti izročeno njegovemu varstvu. Kakor kos nedotaknjene ilovice, zelo pripravne, da se zgnete iz nje velika umetnina. Zasanjal je v tiste čase, ko bo Danica kot močna žena, ustaljena sama v sebi, v novem, lepem poklicu osrečevala tisoče — —

Dospeli so do Sv. Janeza.

»Danica, najkasneje v dveh dneh se zopet vidiva. Upam, da bom imel vesele novice zate. Ali boš hotela biti malo močna?«

»Bom! Že zato, ker sem dolžna vam. Težko bi mi delo, če bi bila jaz kriva, da vaši načrti zame ne bi rodili sadov.«

Odgovor ga ni zadovoljil. Ni se še odločila v sebi. Vendar ni pomišljal in dovoljenje je le imel od nje, da more takoj na delo za uresničenje tako lepo zasnovanih načrtov.

(Nadaljevanje prih.)

»Prispevajte v fond za Akademijo znanosti in umetnosti in za Narodno galerijo v Ljubljani!«

ROŽNI DOM

Francka G.:

Draga sестrica!

Takrat, ko sem prejela tvoje pismo, sem prav živo začutila, da gre pomlad v deželo in da so prazniki pred durmi. V vsem dolgem pismu ne govoriš drugega, kakor o novih oblekah, pa o moderniziranju starih, pa o spodnji obleki in o tolikih malenkostih, katere so za nas neobhodne, ako hočemo biti moderne in brhke.

Morda se bojiš, da te bom zato kregala? Pojdi, pojdi! Smo pač vse Evine hčere več ali manj ranljive v tem oziru, da smo rade lepe in da skušamo ugajati. Dokler ne pretiravamo, je to tudi čisto pravilno: le poglej tudi tiste žalostne prikazni, raz katerih v cunjah visi obleka, Bog ve, kdaj zadnjič oprana; pa še onih se spomni, ki hodijo celo desetletje za modo! Prav tako, kakor se moški svet norčuje iz hipermodernih spak, tako ima tudi za ti dve vrsti ženstva — pa naj se tako nosijo iz skoposti ali napačne varčnosti — le posmehljive besede.

Tvojemu dobremu okusu zaupam, da bo novi pomladni plašč res lep; in ker si krščansko dekle in Vigrednica, zato dobro vem, da nobena tvojih poletnih oblek ne bo taka, da z njo ne bi smela v cerkev, — ker bi žalila sramežljivost.

Da pa ne bo izgledalo, kakor da jaz prav nič ne zastopim na modo, hočem tudi reči eno ali dve. K temule pismu si me največ vzdramila s pripovedovanjem, kako hitiš vesti perilo za pod novo svilenko obleko. (Seveda, ko boš letos birmanska botrica!) Ob tem pripovedovanju so se pri meni kar vrstili tile spomini:

Prijateljica Marica se je ob priliki, ko sva pregledovali vzorce za ročno delo, mimogrede izrazila: »Tole vezenje perila je pa res popolnoma nepotrebno delo! Toliko ur prečepiš sključena, toliko dolgih večerov prečuješ za kos obleke, ki se tako kmalu strga! Zakaj pa so tvornice in, če že ravno hočeš, razne trgovine s čipkami in vložki!« — Kakor bi v malce drugačni obliki hotela potrditi Maričino izjavo, je dejala nekoč naša mogočna gospa soseda: »Pri nas nikdar ne krpamo. Za snaženje

avta rabimo toliko cunj, da se res ne izplača šivati raztrgane obleke.«

Že sem omahovala in skóraj pritrjevala Marici, ko mi je pisala najina ponižna in pridna prijateljica Ana: »Prav hvaležna sem ti za vse lepe vzorčke, katere si mi posodila v jeseni. Pri dveh moderčkih so se mi raztrgale tovarniške čipke, pa sem nakvačkala nove; v kombinéno sem všila nove filet-vložke; nekaj novih srajc sem okrasila z vzorčkom iz živega šiva. Tako, upam, da sem za nekaj časa uredila svojo garderobo. Veš, saj je to vse skupaj malenkostno. Pa sem že tako ustvarjena: kadar iz dveh ali treh raztrganih kosov ustvarim »novo« obleko; ali se mi posreči, vstaviti v hlače imenitno krpo; in kadar operem in zlikam perilo, katero sem sama okrasila z ročnim delom, takrat sem najbolj srečna in zadovoljna. Veš, veliko bolj srečna, kot če bi dobila najfineše perilo iz kakšne modne veletrgovine.«

Pismo je že dolgo in morda te celo dolgočasim. Saj ne vem, če držiš z Marico ali z Anico. To ti pa povem: kadar bom jaz botrica, bom tudi jaz tako pridno vezla, kakor letos ti; prihodnjo zimo bom pa z Anico vred popravljala staro obleko. Bog živi!

Francka.

OD SRCA DO SRCA

(Pomenki z gospo Selmo.)

Odgovori na pisma.

Krista. Vse poslano sem izročila uredništvu. Upam, da v uredniškem kotičku lahko razbereš kako in kaj. Pozdrav! — Vselej prosim celo ime in pridejano zraven. To velja vsem!

Saloma, ki bi rada bila lučka. Zadnji stavek prvega odgovora velja tudi Tebi! Čemu se skrivati! Tako mlada pa tudi nisi, da bi se Ti smejala kakor triletnemu otroku, ki naredi kakšno neumnost. — Sicer pa Te nisem prosila, da mi pišeš. Torej!

Zima. Kaj ne, kako dolgo ne dobiš odgovora? Pa je bil naslov pomanjkljiv, da je pismo dolgo okoli — mene iskalo. Zdaj bo pa že pomlad tu, ko dobiš moj odgovor. Prav lepa hvala za Tvojo sliko! Zdaj Te prav dobro poznam. Precej slik že imam od mojih deklet in sem jih prav vesela. Lepa hvala tudi za voščila! Kakor Ti meni, tako tudi jaz Tebi vse najboljše želim. Le kmalu zopet kaj piši!

Andreja. Vidiš, draga moja, kakor da bi bila prebrala neki roman, ki je pred kratkim izšel, se mi je zdelo, ko sem prečitala Tvoje pismo. In prav res se mi zdi, da si najbrž nekaj čitala, kar Ti je šlo k srcu, in zdaj hočeš sama vse tisto doživeti. Ne morem verjeti, da je res ta vihar v Tebi popolnoma brez vsakega vzroka. Nekaj se je moralo zgoditi, kar je bilo povod za to! Pomisli malo, preudari in naredi konec! Saj ni res, da bi Te smelo kaj takega potlačiti! Mlado, izobraženo dekle, pa sitno in čmerno! Kaj meniš, da so ljudje v Tvoji okolici zato tu, da stresaš svojo sitnost nanje? Predobro se Ti godi in preradi Te imajo! Ali misliš, da je drugim vedno prijetno in dobro? Poglej mamo, koliko res hudega in težkega je prestala, pa ne kloni in ni čmerna in ni sitna in ima še s Teboj potrpljenje! Le nikamor daleč po zglede, kar doma si jih oglej! Ali nimaš nič moči čez sebe? Zamahni z roko prav krepko in vse te muhe in mušice bodo odletele! — Piši mi kmalu, kako se bojuješ z njimi!

Najden cvet. Lepo je, da si tako vesela svoje sreče, toda jaz sem človek, ki pač vedno rad hodi po trdnih tleh, pa bodisi v vsakdanjem življenju, bodisi v duhovnem in seveda tudi pri molitvi. Vse te višine in zatrjevanja, ki jih opisuješ v zadnjem pismu, so s tako silo nagnane navzgor, da naprej ne morejo. Kaj pa zdaj? Tam gori na vrhu ne bodo obtičale, naprej ne morejo, torej je še edina pot — nazaj. Meni se zdi, da je vsaka stvar, ki je pretirana, že mnogo zgubila na svoji vrednosti. Zato le nikar ne letaj po oblakih, ampak rajše trdno hodi po zemlji. Saj je tudi zemlja lepa, le mi moramo čuvati, da je ne umažemo! — Da delaš v društvu, me zelo veseli. Tvojih pisem ne bom pokazala, četudi kdo pride, ki bi jih hotel videti, tako otročja pa menda tudi nisi, da bi jih pošiljala gledat! — Upam, da mi boš že kmalu zopet poročala! Bog Te živi!

Listič. To je pač res težko, ker se ne veš odločiti. Vidiš, v takih važnih zadevah ne smemo nikoli odločevati samo s srcem, ampak tudi z razumom. Če je v prvem slučaju tako kakor pišeš, potem ni nikakega izgleda. V drugem slučaju pa seveda še tudi ne, ker praviš, da se srce še ni odločilo. Glej, mlada si še, počakaj leto dni, mnogo moli za razsvetljenje in čez ta čas imej srce trdno v oblasti! Boš videla, kako bo potem in takrat Ti bo že Bog pokazal, kam Te želi in kje mu boš najbolj všeč. — Meni pa le zopet piši, kako se Ti zadeva obrača! Bog!

Samasvoja. Kratko in jedrnato si povedala, le škoda, da Ti tudi jaz ne morem tako odgovoriti, ko vprašaš, ali je prav tako ali ne. Vidiš, draga moja, to se ne da odgovoriti kar s kratkim »da«, pa tudi ne z »ne«. — Ko se v mladem srcu pojavi prva ljubezen, takrat se človeku zdi, da so odprta vsa deverta nebesa in tako bogat je in pogumen, da mu ni mar za ves svet, le da doseže cilj svoje ljubezni. Ne ustraši se popolnega preloma s

starši in domačo hišo, ker je ljubezen tako bogata, da mu vse to lahko nadomesti. Toda pozneje, ne rečem, da se ljubezen zmanjša ali ohladi, pa človeku ne zadošča samo ljubezen, ker je vsak dan še sto drugih potreb. Takrat potrebuje podpore, pomoči, sveta in kdo mu je tedaj bliže kot mati, oče, dom? — Vidiš, takole jaz mislim, čisto stvarno! Pomisli tudi Ti in vse pametno ukreni! Pozdravljena!

Oleandra. Ne razumem Te, prav res, kakor sama praviš, da Te ne bom. Meni in mislim še marsikomu drugemu bi se to ne moglo primeriti. Zdi se mi tako-le: ali prej ni bilo nič, ali zdaj ni nič, ali pa si tako površna in vihrava, da niti ljubiti ne znaš. — Kako si boš ustvarila bodočnost in novi dom? Nikakor ne morem odobravati Tvoje neverjetne prekanjenosti, s katero si seznanila dva človeka, ki bi bilo bolje, da se nikoli ne vidita. Ali ni to igračkanje in izigravanje najsvetejšega v zakonu — zvestobe? Niti pojma nimaš o tem in niti malo značaja, če misliš, da se to sme in more! Pogovori se o vsem tem z mamo, da vidiš, kaj poreče! — Meni pa kmalu piši, morebiti Te res nisem prav razumela, ker se mi vse tako čudno zni. Pozdrav!

Jezerova cvetka. Prav z zanimanjem sem prebrala Tvoje dolgo pismo, kjer mi opisuješ vse križe in težave izza svojih otroških let do danes. Res je, veliko hudega si že prestala in marsikaj poskusila in si se tako priučila še za nadaljnje križe, ki gotovo še pridejo. Seveda, človek se jih boji in brani, ker ne pozna njih vrednosti in zasluženja. Zakaj so križi dobri, to ve samo Bog. Mi vemo samo to, da se križem in trpljenju ne moremo izogniti in da imamo tem več zasluženja za večnost, čim portpežljivejši jih nosimo. Najboljša pomoč v križih je vdana molitev. Moliti pa — kakor vidim — prav lepo znaš. Kadarkoli imaš čas, mi piši! Vselej Te bom vesela!

Obupana. Vsaj štiri dni prej bi bila pisala, pa bi bila dobila odgovor že v marčevi številki. — Vidiš, tako obupana pa res ne smeš biti! Zdravnik, ki Te zdravi, je res izvrsten. Zaupaj se mu vendar in verjemi mu! Tega Ti vendar ne more povedati, da je bolezen neozdravljiva, ker še sam ne ve. Notranje bolezni so vse bolj težavne kot zunanje; zunaj lahko obvežeš in zdraviš z mazili, znotraj je pa vse drugače. — Svetujem Ti, da ostaneš pri tem zdravniku, ki Te že pozna. Drug mora zopet od začetka pričeti s proučevanjem bolezni, ta pa lahko z zdravljenjem kar nadaljuje, ker mu je potek bolezni že znan. Prav je, da si za nekaj časa pustila delo v društvu in v krožku, da se bolj temeljito zdraviš. — Zdravnika pa naravnost vprašaj, če se že smeš poročiti ali ne; gotovo Ti bo povedal po pravici. Potem Ti ne bo treba šele premišljevat in si delati težko srce. — Morebiti si pa že med tem časom ozdravela. Zato mi le kmalu zopet piši!

Rdeča vrtnica T. Prav, odkritosrčnost za odkritosrčnost! Nisem to, kar misliš, namreč duhovnik, ampak žena, ki ji je na tem, da po-

maga, dviga, opogumlja, svetuje, svari, sploh po materinsko skrbi za dekleta, ki iščejo pri nji pomoči in se ji zaupajo. Morebiti Ti je zdaj žal, ko si želela drugačnega vodstva, a ne morem pomagati. Obe Tvoji pismi sta lepi, kakor da bi človek čital nabožno knjigo. Seveda, če živiš v svoji hišici, kakor v kakem samostanu, potem bi bilo čudno, če bi bilo drugače. Mi, navadni zemljani le redkokdaj občutimo tako notranjo sladkost in blagost, pri svojih vsakdanjih mnogovrstnih opravkih komaj iztrgamo par trenutkov duševnega in duhovnega miru v lastno korist. Veseli me, da si prišla k nam, a mislim, da ne boš Ti prejemale, ampak me vse, le škoda, da Tvoja pisma niso bolj dostopna in bi tudi izgubila v javnosti. — Seveda mi lahko in tudi prav pogosto pišeš in prideš v razgovor v naš kotiček! Razumem Te prav lahko, da si včasih želiš sorodne duše ne samo v duhovnem oziru, ampak tudi sicer. Saj je res prijetno tisto razumevanje in skupno stremiljenje kvišku v dveh, tudi pot je lažja. A le redkokdaj se to posreči, ker je pač vsaka duša posebnost in si izbira tudi lastno pot. Smo tudi včasih taki, da si želimo v duhovnih ozirih neko povsem vnanjo mero in smer ter si predstavljamo duhovno življenje kakor da se giblje v mejah našega vnanjega poleta ter da ga razumemo do vseh potankosti. Seveda nas potem kak padec ali neuspeh krepko predrami, da smo si svesti, kako mi nismo nič in je vse le Bog s svojo milostjo. Zato je pametnejše kot vse dviganje v oblake to, da se Gospodu Bogu povsem damo na razpolago: »Gospod, tu sem, da izpolnim Tvojo voljo!« Ta pa je največkrat nekaj čisto vsakdanjega, v našem vsakdanjem delu in čisto nasprotna tistim sladkim občutkom, ki jih imamo tako radi in nam tako priajajo. — Premisli malo, potem mi pa piši, če imam prav, ali ne! Z Bogom!

Zelena tratica. Poglej, saj si res še čisto otrok, vsaj po letih. Š to izjavo se strinjaj tudi jaz. Vsaj do dvajsetega leta počakaj, potem se bo vse samo od sebe uredilo. Ta tri leta pa skrbno, skrbno delaj na souvršenju svojega značaja. Nikoli ni človek prost odgovornosti, zlasti ne ženska, ki napravi večji ali manjši vtis in vsakega, s komur pride skupaj. Ljudje smo pač tako ustvarjeni, da kot družabno bitje vplivamo drug na drugega. Ta vpliv je lahko dober, ako smo mi sami dobri, lahko pa je tudi slab, če smo sami slabi. Iz tega izprevidiš dalekosežnost naše odgovornosti. — Zlasti dekle, ki hoče postati žena, mora zbrati in pridobiti resnično velikih in bogatih zakladov, iz katerih bo v novem stanu črpala sama, vsa njena okolica, njeni otroci in otrok otroci tam daleč v bodočnosti. — Zdi se mi, da bo Bog nekdanj pri sodbi vprašal tudi vsako izmed nas, kakor je nekdanj vprašal Kajna: »Kje je tvoj brat?« Kajti me vse smo odgovorne za vse one, ki smo jih s svojim vplivom preokrenile v dobro ali slabo stran. — Da bi bilo samo v dobro! — Vidiš, nič nisem huda; le kmalu zopet piši!

Živo srebro. I, kako si pa spisala tako lepo pismo, če si pa živo srebro? Prav vesela sem Te, mali keberček! Vesela pa tudi tega, da se tako trudiš za pridobitev lepega značaja. — Glej, tudi to, da se trudiš za vsako stvar ob svojem času, je delo na značaju. Smeh in razigranost ob svojem času, v prostih urah, resno delo pa tudi v svojem času: Seveda pa ne more biti samo zato, ker Ti je to koristno, ampak zlasti zato, ker to spada k res lepemu ženskemu značaju, za katerega se moraš in moraš zdaj truditi. Še dve leti imaš časa za to, potem pa pride drugo delo, saj veš. — Vsak dan se prav točno kontroliraj v tem oziru in polagoma bo šlo! — Bog živi!

Urška. Seveda si tudi Urška lahko, a za Tebe ni bilo odgovora pod tem imenom; zato si za prihodnjic le izberi kako drugo ime, da bo samo Tvoje! Najina pisma se križajo, kakor vidiš, pa mislim, da boš že razbrala odgovor zase. — Tvoja zaveda torej še vedno ni rešena? Seveda prisiliti se ne da. Ali se ne bi mogla o vsem enkrat naravnost in brez ovinkov pogovoriti? Saj bi bilo potem mnogo lažje za oba dela, ali ne? — Bog že uredi, kakor hoče, a navadno tudi zahteva, da človek ne drži rok križem. — Lep pozdrav!

Maruška. Zopet si mi napisala tako dolgo in lepo pismo. Kar vidim Te, kako hodiš na ono božjo pot in kako zelo si sama, kako jokaš in trpiš. Res se mi smiliš, a kaj, ko Ti pomagati ne morem! Hvala Bogu, da si tako vdana in najdeš toliko tolažbe v cerkvi, zlasti zdaj v postnem času. Res je lepo, da živiš tako lepo življenje s Reskviijo; to je najlepše za nas katoličane, da imamo v lepih cerkvenih obredih toliko prilike za duhovni dvig. — Piši mi, kako je s Tvojo boleznijo! Srčen pozdrav!

Jezerski zvonček. Torej si le še med živimi? Z zanimanjem zasledujem tudi Vaše društveno življenje tam doli na jugu, največ zvem iz »Gl. kat. C.«, ker mi same ne poročate. Dnevno časopisje pa žal prinaša najslabše novice od tam, ki jih tudi Ti omenjaš. — Bolje ne bo, dokler Ve dekleta ne boste same sodelovale na izboljšanju. Kar Vas je v društvu, Vas mora prevzeti taka odgovornost, ne samo zase, ampak za vse, da ne bi odnehale, dokler se ne bi izboljšalo. Treba je tu tudi mnogo apostolskega in pa misijonskega duha in tudi mnogo čuta odgovornosti. Društvo samo še ne stori vsega. Treba je podrobnega dela od osebe do osebe. Ali ne bi mogle v društvu osnovati poseben odsek za varstvo deklet, pri katerem bi se Vas nekaj, trdnih in pogumnih, zavezalo, da vsaka stori, kar le more, da reši one druge: s poukom, pojasnilom, vabilom, prošnjo. Ne samo zaradi sramote, ki Vam jo prizadevajo, ampak zaradi duš, ki se zgublajo. Če vse skupaj rešite samo eno dušo, je več vredno, kot ves svet. Pogovorite se tudi z Vašimi voditelji o tem! Ne mislite, da je že vse storjeno, ako le skupaj pridete ob nedeljah in poslušate lepo predavanje in petje ali gledate igre in telovadne vaje. Ve vse in vsaka izmed Vas mora

prevzeti tudi odgovornost za svojo okolico; znati se mora tudi žrtvovati za svoje sestre in za one več, ki več potrebujejo. — Kako bo tedaj, ko bo Bog vprašal: »Kje je duša tvoje sestre?« In Ti praviš, da še vseh v društvu ne poznaš? Ne samo, da si sama trdna in zvesta, tudi požrtvovalna do drugih moraš biti! — Kmalu mi še kaj poročaj!

Hrepenca. Vidiš, da ima Bog s Teboj drugačne namene kot si si jih sama postavila! Zato se mu ne ustavlja in počakaj, kam Ti pokaže! Vem, da je težko ločiti se od takih lepih načrtov, a morebiti je tiha vdanost še več vredna. Upam, da se Ti posreči dobiti tako službo kot jo želiš; seveda pa pride tam tudi mnogo težkega dela, ki ne vem, če mu boš kos, ko praviš, da doma samo šivaš. Morebiti pa Te nisem prav razumela; pa saj praviš, da mi kma'lu obširneje pišeš. Dotlej lep pozdrav!

Morje sanj. Seveda je pri meni prostora tudi za druga dekleta kakor samo za zaljubljenca, kot Ti praviš. Le prebiraj odgovore, pa boš videla! Zato dobrodošla tu pri nas! Veseli me, da Ti je Vigred všeč; le ravnaj se tudi po njenih naukih! — Sanjati pa ne smeš preveč, da Te resno življenje s prav krepkim sunkom ne postavi na trda tla. — Mislim, da Te nisem izdala; na dom pa ne odgovarjam nikomur. Pozdrav!

Cvetka. Prva številka hrvatskega nabožnega lista, ki sem Ti ga zadnjič omenila, je izšla. List se imenuje »Duhovni život«. Asketsko-mistična revija. Cena letno 30 Din. Uredništvo in uprava je: Duhovni život, Samostan Dominikanaca, Zagreb, Maksimir. — Revija je lepa in jo Tebi ter vsem drugim toplo priporočam. Srčen pozdrav!

VIGREDNICA-GOSPODINJA

Gospodinjstvo.

Kurjava in kurivo. V davnih časih so ljudje poznali le kurjavo na prostem. Pri ognju na prostem so si kuhali jedila in se gregli. V nekaterih deželah se del prebivalstva še danes poslužuje kurjave na prostem t. j. v gotovem delu poslopja imajo določen prostor, kjer kurijo; na stropu pa je pritrjena naprava, na katero obesijo kotel, v katerem kuhajo jedila. Pečejo kar v ognju ali na »ražnju«.

Dandanes, ko je razvoj tehnike na višku, imamo najrazličnejšo kurjavo. V naših kmečkih domovih kraljuje stara, častitljiva peč z zapečkom. Lončene plošče, iz katerih je sestavljena, nam s svojimi okraski predstavljajo pristno domačo umetnost. — Še pred nekaj desetletji so imele naše gospodinjke za kuhanje jedil in za peko kruha samo to kurjavo. V novem času pa imajo že tudi v mnogih kmetijskih hišah zaprto ognišče ali štedilnik. Že ime samo pove, da s to kurjavo štedimo. Štedimo kurivo, čas, delo in svoje moči. Koliko zgori kuriva, da zavro v peč pri odprtem

ognju veliki lonci! In postavljanje in premikanje loncev globoko v peč — ali ni to porata časa, ki ga lahko porabi gospodinja za drugo delo, saj ga je toliko v gospodinjstvu. Pa tudi jedila sama pri odprtem ognju ne moremo pripraviti tako snažno in okusno, kakor na štedilniku. Vsaka gospodinja, ki štedilnik že ima, bo te ugotovitve potrdila.

Štedilniki so različni. Vzidan je najboljši in najtrpežnejši. Prav praktičen je tudi železen štedilnik, ki ga moremo postaviti v poljuben prostor. Dobi se v različni velikosti. V prometu so tudi mali pločevinasti štedilniki, ki so manj trpežni, ker kmalu pregore.

Kakšen bodi štedilnik, da bo gospodinja zadovoljil? Če je družina velika, ne sme biti premajhen. Izpeljava v dimnik mora biti dobra. Kurišče, t. j. odprtina, v katero nalagamo kurivo, ne sme biti prevelika, ker porabi veliko kuriva po nepotrebnem. — Gospodinja mora skrbeti, da so pečne cevi in dimnik očiščeni saj in pepelnjak pepela. Ako štedilnik močno vleče, pa kurimo samo z drvni, je dobro spodnja vrata zapreti, da toplota ne odhaja prehitro v dimnik. — Ponekod postavijo štedilnik v stanovanjsko sobo. Sopara, ki se pri kuhanju jedil razvija, je zdravju zelo škodljiva; na stenah, na pohištvu in obleki napravi toliko škode, da niti v poštev ne pride toplota, ki nam jo daje štedilnik pozimi. Razumna in skrbna gospodinja ne bo štedilnika postavila v stanovanjsko sobo.

V večjih mestih, kjer je napeljan v poslopje plin, se je zelo udomačila kurjava na plin. Plinove peči z dvema ali tremi plameni so zelo enostavne in niso predrage. Če se gospodinja na uporabo plina razume, je ta kurjava najcenejša. Za kuhanje jedil pa gotovo najprijetnejša in snažna. Ker kuriva ne rabimo, ni pepela in ne saj.

Oglejmo si tudi samovarje, ki so različni. Kurimo jih z gorilnim špiritom ali s petrolejem. Samovar je zelo praktičen, posebno, če je v hiši majhen otrok ali bolnik, ko je večkrat na dan in ponoči treba na hitro zavreti mleko ali čaj.

Tudi za ogrevanje sob je kurjava različna. Najbolj praktična je osrednja ali centralna kurjava, ki pa pride v poštev le za velika poslopja: šole, urade, tovarne. Kuriti je treba eno samo peč, ki je vzidana v podzemeljskih prostorih. Od peči so napeljane cevi, po katerih se dovaja toplota celemu poslopju. Vendar ta toplota ni posebno zdrava, ker zrak preveč izsuši. Zato je treba v take sobe postaviti plitve posode z vodo, ali pa razprostrti na primeren kraj mokro brisačo ali ruto, da počasi izhlapeva.

Za ogrevanje sob v malih poslopih imamo lončene in železne peči, te so majhne in velike. Za sobe, katere hočemo segreti hitro in le za malo časa, so najbolj pripravne železne peči. Kjer pa dalje časa potrebujemo toploto, so najboljše lončene. Notranja stran lončene peči mora biti obložena z opeko. (To velja tudi za železne peči). Taka peč ostane dolgo topla. Ponekod skušajo peč dalje časa ohra-

niti gorko na ta način, da zapro zatvornico dimnika. Če to storimo prezgodaj, t. j. preden je kurivo popolnoma pogorelo, se razvija v peči strupen ogljikov oksid, ki je tembolj nevaren, ker nima nikakega duha in ga neopaženo vdihavamo. Osebe, ki se v takih prostorih nahajajo, padejo v nezavest; v spanju pa se celo zaduše. Zato je najbolje, da se teh zatvornih vrat sploh ne poslužujemo. V novejšem času so v nekaterih krajih oblastva to napravo tudi prepovedala.

Manj priporočljive so navadne železne peči, katerim so priključene dolge vijugaste cevi. Taka peč se hitro segreje in preveč izsuši zrak, kar je zdravju zelo škodljivo. Železne peči je najbolje kuriti z drvmi.

(Dalje prih.)

Kuhinjski recepti.

Pljučni štrukelj. Naredi vlečeno testo (gl. »Vigred« št. 3, l. 1929). Medtem, ko testo počiva, prav drobno sesekaj $\frac{1}{4}$ kg kuhanih telečjih ali prašičjih pljuč, prideni žlico na masti zarumenelē čebule, žlico drobno zrezanega zelenega peteršilja, malo popra in majarona, zrezane limonove lupinice, žlico kruhovih drobtin, 2 žlici kisle smetane, malo soli in raztepeno jajce ter vse skupaj dobro premešaj. S tem nadevom pomaži razvlečeno testo, ga zavij, položi v pekačo ter peci pol ure.

Spinačni štrukelj. Testo kakor zgoraj. Spinačno zberi, operi in v vrelem kropu odkrito skuhaj. Kuhano stresi na rešetko. Ko se ohladi, jo drobno zreži, primešaj zrezanega peteršilja, 2 žlici ocvrtih kruhovih drobtin, 3 žlice kisle smetane, malo soli, en rumenjak in trd sneg beljaka. Nato razvleci testo, ga s tem nadevom pomaži, zavij ter speci.

Cmoki iz koruznega zdroba. V en liter slane, vrele vode zamešaj $\frac{1}{2}$ l koruznega zdroba ter mešaj toliko časa, da se zgosti; pokrij ter postavi za 5 minut na rob štedilnika. Nato zajemaj polento z žlico, katero večkrat pomoči v mast in polagaj cmoke v skledo ter jih polij s $\frac{1}{4}$ l (lahko daš smetane tudi več) kisle ali topljene smetane, ki si jo v kozici zavrela. Jed daj takoj na mizo.

Vzgojeslovje.

Prosto iz italijanščine A. Š.:

OTROSKA RAHLOČUTNOST.

(Pisma Mariji.)

6.

Ze par tednov sem je na domu mojega starega prijatelja huda zmešnjava radi prihoda njegove sestre s štirimi otroki. Nekega večera srečam gospo Milko na cesti, pa mi začne tožiti, koliko dela ima. »Vse to bi ne bilo nič,« pravi, »še v veselje bi nam bili ti štirje otročki, da ni nepoboljšljivega Lucijana med njimi.«

Jaz se na te besede neverno in neopazno nasmehnem.

»Pridite nas včasih obiskat,« vabi gospa, »pa se bode te prepričali tudi vi.«

To pismo je iz tistih pogostih obiskov na domu gospe Milke.

Videl sem nepoboljšljivega. Brezčuten in brezbrizen otrok je to, ki odgovarja na opomine in pretnje s trdovratnim molkom. Po tem, kako ravnajo z njim starši in bratje, sklepam lahko na ono počasno razdiralno delo, ki je že zatrl v njem samoljubnost in rahločutnost. Vsem je Lucijan »porednež«. Mati vzdihuje vsak hip: »Ta otrok bo moja smrt! Oh, da ne bi bilo tega otroka!« — »Je vse zastoj, ta otrok ne čuje nič več, je nepoboljšljiv,« prekine oče mater.

Njegov bratec in sestra se nočeta igrati z njim, »ker je hudoben«. Najmanjša sestra joče in noče sedeti z njim pri mizi, kajti »Lucijan je hudoben«.

Otrok je osamljen in zaničevan. Gotovo je, da je bil Lucijan nekoč otrok kot vsi drugi, morda le nekoliko živahnejši, nekoliko nervozen in zato nereden ter nestrpen. Z drugačnim ravnanjem bi se bil poboljšal in postal normalen otrok, tako pa je gotovo na pravi poti, da postane nekoč pravi izprijenec.

Rastline se izpriديو in usahnejo, zato ker je prišel strup v njih korenine. Tudi pri nrvstveni vzgoji otrok se v čudni nezavesti uporablja večkrat strup, ki se imenuje preziranje. Mnogokrat ni to preziranje niti občuteno — kako pa naj mati prezira svojega otroka? — temveč se v dobri veri uporablja kot vzgojno sredstvo. — »Treba ga je osramotiti!« to je geslo mnogih staršev. In res, otrok je preziran. Če je to preziranje sistematično, je to počasen umor otrokovega srca in prebujajoče se vesti, kajti kdor se vidi zaničevanega, zgubi vero v sebe, tisto vero v samega sebe, ki je potrebna za vsako koristno in dobro delo velikim in otrokom. Spominjam se Shakespearejevih besed v »Shylock-u: »Ravnajo z menoj kot s psom in jaz tudi ravnam kot pes.«

Otrok brez spoštovanja in zaupanja in stremi po poboljšanju. Misli si nagonsko: »Čemu neki? Saj me tako nihče več ne spoštuje.« — Tisti pa, kogar ljubimo in vspodbujamo, se bo potrudil na vso moč, da zasluzi našo ljubezen in vzpodbudo. Ker veruje v sebe, ima tudi voljo. Tudi z nerednimi otroki bodimo zaupljivi, mesto da jih preziramo. Pokazati jim moramo, da verujemo v njih poboljšanje, in napravili bodo vse, kar nam je ljubo, samo da ne prevarajo našega zaupanja, ki jih dviga v njihovih očeh. Clovek in še posebno otrok rabi v življenju zaupanja v samega sebe; a slednji dvomi rad o samem sebi, zato rabi, da drugi najprej zaupajo vanj.

Res, bili so ljudje, ki niso kljub vsemu zaničevanju k'onili s celom in so ohranili v srcu ponos, a kako naj to zahtevamo od otroka, ki nima še jasnega in trdnega spoznanja dobrega in zla ter je navezan le na to, kar pravijo in mislijo ljudje, ki ga vodijo?

(Dalje prih.)

ORGANIZACIJA

Iz orliške centrale.

Naša pot v Prago. Izdelan je že program za naš zlet. Iz Ljubljane se odpeljemo s posebnim vlakom v ponedeljek 1. julija ob 4 popoldne, iz Celja 18.30, iz Maribora 19.50. Carinski ogled bo trajal približno eno uro. V Špilje pridemo ob 21.10, v Graz ob 23. Vozili se bomo čez Semering, Dunaj, Breslavo, Velehrad, kjer se bomo mudili kake 3 ure. Tam bo tudi obed. Ob 4 popoldne se peljemo dalje, pridemo v Olomuc ob 16.40. Obisk mavzoleja, večerja, promenada, počitek. Drugo jutro ogledamo mesto Olomuc, ob 10 se odpeljemo dalje preko Češke Třebove, Ustja, Pardovice, Kolina in se pripeljemo ob 4 popoldne v Prago.

Bivanje v Pragi.

Sreda, 3. jul.: od 5 do 8 popoldne nastanitev, ureditev prenočišč, na to pričetek (sodniki, dijaki, tekmovalci in vodstvo imajo od 1. do 4. julija vsak večer ob 19 sejo).

Četrtek, 4. jul.: ob 7 zjutraj na Stadionu mednarodne tekme v lahki atletiki, takisto ob 2 popoldne. Ta dan se izvrše tudi nekatere druge tekme, popoldan bo na Stadionu tudi skušnja za proste vaje (tudi za Jugoslovane).

Petek, 5. jul.: ob 6 zjutraj zbirališče na Stadionu, ob 7 sv. maša, ob 8 odhod. Ob 3 popoldan na Stadionu javna telovadba — proste vaje Jugoslovancev — zvečer ob 8 akademija Jugoslovancev.

Sobota, 6. jul.: ob 7 zjutraj tekme na Stadionu, ob 9 skušnje Orlic — popoldne ob 3 javna telovadba, kjer nastopijo tudi Jugoslovani.

Nedelja, 7. jul.: ob 7 zjutraj sv. maša, ob 8 sprevid narodnih noš — popoldne ob 3 na Stadionu javna telovadba in koncerti.

V sredo, četrtek, petek, soboto in nedeljo si bodo izletniki tudi ogledovali posamezne zanimivosti in lepote starodavne Prage.

Ponedeljek, 8. jul.: izleti — zjutraj ob 7 do 12 v St. Boleslavo, popoldne od 2 do 6 eventuelno v Karlov Tyn. Zvečer odhod.

Odhod domov.

Iz Prage nas vlak odpelje ob 6 zvečer. V Budjevice pridemo ob 21.40, na češko-avstrijsko mejo ob 23. Prihod v Linz v torek zjutraj ob 0.50, v Selztal ob 3.10, St. Michael ob 4.30, v Judenburg ob 5 zjutraj. V Judenburgu obiščemo grobove jugoslovanskih vojakov in jim poneseimo bratske domače prsti. Iz Judenburga se nato odpeljemo v torek zjutraj ob 8.10, pri-

demo v Freže ob 9.30, h Gospej sveti ob 11 dopoldne. Tu ostanemo do 14 popoldne, se odpeljemo potem dalje in pridemo v Celovec ob 17 popoldne, na jugoslovansko mejo ob 18.30, na Jesenice ob 19.10. V Ljubljano se posebni vlak pripelje v torek približno ob 22 zvečer.

Darujte za Vigredin tiskovni sklad!

Sestre sestram.

Orliški krožek Dramlje pri Celju. Spet se oglašamo v »Vigredi«. Hočemo podati nekaj črtic iz našega prvoletnega krožkovega delovanja. Bili so to dnevi, ki so nam prinesli težke preizkušnje, častne zmage, pa tudi vsele in blažene urice. Najbolj je bilo otežkočeno naše delo, ker nimamo lastnega društvenega doma, kjer bi se mogle svobodno gibati. Pa tudi naši nasprotniki so smesili naše delovanje, kjer so le mogli. Toda trdna volja in ljubezen do velikih idealov, za katere se bori Orliška četa, resnično stremljenje po vsem dobrem, premaga vse ovire; tako smo se tudi me vkljub vsemu prav pridno gibale. Sestanki so se vršili v župnišču redno vsak teden. Bili so prav živahni. Na njih smo se ogrevale in navduševale za višje cilje bodočega deklškega življenja, se prijateljsko in prisrčno razgovarjale; pa tudi veselo petje ni nikdar izostalo.

S. načelnica nas je pogosto klicala k telovadni uri, kjer nas je prav vestno učila in urila, da smo mogle tekmovati in nastopiti na naših prireditvah. — Stadijske prireditve smo se udeležile polnoštevno; od tam smo odnesle najlepše vtise in spomine. Nastopile smo tudi na okrožni prireditvi v Petrovčah in pri sv. Križu pri Rogaški Slatini. Proslave narodnega osvobojenja v Mariboru smo se udeležile v krogih. Meseca oktobra smo skupno z brat. odsekom priredile trodejanko »Učiteljica«, katero smo pozneje ponovili v Sv. Juriju in Vojniku. Zbrano občinstvo je povsod z živahnim aplavzom sledilo igri. — Pri srenjskih tekmah smo si pridobile malo častno diplomu.

Sedaj se prav marljivo pripravljamo za letošnje tekme in vadimo proste vaje. Pozdravljamo vse sestre Orlice in navdušeno kličemo iz naše male družine: Bog daj mnogo deklet, ki bi delale za blagor domovine, branile sveto vero in čvalele najdražji zaklad, svojega deklško čast! — Bog živi! S. Polonca.

Izhaja vsak mesec. — Za članice je list plačan s članarino, za druge znaša naročnina 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. Izdajateljica Anica Lebar v Ljubljani. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

Odgovorna urednica: Poženel Zora.

Za jugoslovansko tiskarno: Karel Čeč.

Vsem bralcem bodi kot najbolj
priporočena manufakturna trgovina

R. MIKLAUC „PRI ŠKOFU“

Ljubljana - Lingarjeva ulica

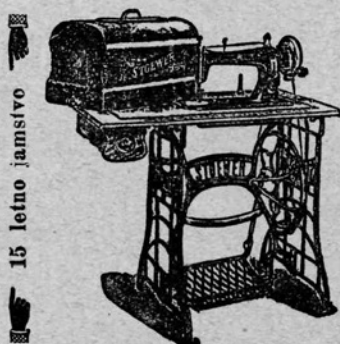
Pred Škofijo 3 (poleg škof. palače)

Velika izbira volnenega, svilenega in perilnega blaga. Posebna zaloga bele kotenine za perilo, cvilha za žimnice, blaga za brisače, namiznih prtov, koltrov, flanelastih odevi itd. / Zelo velika izbira vseh vrst nogavic. / Posebno ugoden je letos nakup vsled slavlja 60 letnega obstoja te obče znane veletrgovine

Najcenejši je „STÖEWER“ in „DÜRKOPP“ SIVALNI STROJ ker je najboljši!

Vsled najpopolnejše precizne in solidne izdelave prekaša vse do sedaj poznane stroje. Poseben aparat za entlanje (všivavanje)

Pouk v vezenju brezplačen samo pri

15 letno jamstvo

Ugodni plačilni pogoji

LUD. BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova 6

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

priporoča: **Gospodinjstvo.** Navodila za vsa v domačem gospodinjstvu važna opravila. Din 40.—, vezano Din 60.—. Sestavila S. M. Lidvina Purgaj.

Slovenska kuharica. Velika izdaja z mnogimi slikami v besedilu in večbarvnimi tabelami. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja. Priredila S. M. Felicita Kalinšek. Elegantno vezana Din 160.—.

Prikrojevanje perila po životni meri. Sestavila Ema Arkova. Din 40.—.

Nasveti za hišo in dom. Po praktičnih virih sestavil I. Majdič. Din 20.—, vezano Din 30.—.

Zel in plevel. Slovar naravnega zdravilstva. Solnce, zrak, zemlja in voda so prva zdravila sveta. Din 60.—, vezano Din 70.—. Sestavil F. Magister.

Zahtevajte
v vsaki trgovini izrečno le

Kolinsko cikorijo,

ki je res zelo dober in zdrav
pridatek h kavi

Zavarujte svoje življenje,
poslopje, premičnine pri

Vzajemni zavarovalnici

v Ljubljani, Dunajska c. 17

Podružnice:

ZAGREB, Pejačevićev trg broj 15
SARAJEVO, Vrbanja ulica broj 4
CELJE, Breg štev. 33

Nova založba

r. z. z o. z.

Ljubljana, Kongresni trg 19
in podružnica Nove založbe, prej

I. Giontini
Ljubljana, Mestni trg

priporoča v nakup knjige in pisar-
niške potrebščine v bogati izbiri

JUGOSLOVANSKA TISKARNA

NAJMODERNEJE UREJENO GRAFIČNO PODJETJE V SLOVENIJI

**TISKARNA - STEREOTIPIJA - ČRKOLIVNICA - BAKROTISKARNA
LITOGRAFIJA - OFFSET - FOTOLITOGRAFIJA - FOTOKEMIGRAFIJA**

TISKARNA: Izdelovanje vseh vrst
tiskovin, knjig, revij in
časopisov, v preprostem in umetniškem tisku.

LITOGRAFIJA: Izvrševanje vsa-
kovrstnih ilustra-
cijskih del, v eni ali več barvah, potom
kamen-, offset- ali aluminijevega tiska
kakor: plakatov, etiket, reklamnih tiskovin,
raznih vrednostnih papirjev itd. po lastnih
osnutkih kakor tudi po načrtih naročnikov.

KLIŠARNA dobavlja vsakovrstne kli-
šeje po risbah, perorisih,
fotografijah, akvarelnih in oljnatih slikah
za reprodukcijo v eno- ali večbarvnem
tisku ter v poljubni velikosti in obliki.

BAKROTISKARNA: Enobarvni
bakrotisk
najrazličnejših umetniških ilustracij kakor
tudi časopisov, revij, prospektov, albumov,
razglednic, propagandnih tiskovin itd. itd